

ERFGOED

LEEFT

02

TEKST:
PROF. DR. PIET COUTTENIER,
OLIVIER SCHEIR
EEKLO 2007

**MEETJESLAND
SCHRIJFT**

INHOUD

1. VURIGE MINNAARS VAN TAAL EN LITERATUUR	P. 9
1.1. Rederijkers: in de traditie van de toneelkunst	P. 9
1.2. Maatschappijen voor taal- en letteroefening	P. 10
Symbolische figuren voor de Vlaamse literatuur in de eerste helft van de negentiende eeuw in Eeklo: Willems en Ledeganck	P. 11
1.3. De Vlaamse literatuur verwerft bestaansrecht	P. 16
1.4. Van idealisme naar realisme	P. 17
2. OVERZICHT VAN ENKELE TAALMINNAARS	P. 21
Jan Frans Willems	P. 21
Karel Lodewijk Ledeganck	P. 23
Pieter Ecrevisse	P. 27
Constant Duvillers	P. 30
Joanna Desideria Berchmans-Courtmans	P. 34
Hippoliet van Peene	P. 37
Leonard-Frans David en Mathilda van Peene	P. 40
De zusjes uit Nevele: Rosalie en Virginie Loveling	P. 43
Cyriel Buysse	P. 47
Victor De Lille	P. 49
Hector Plancquaert	P. 52
Basiel De Craene	P. 55
Richard Minne	P. 59

VOORWOORD

BEELD VAN PHILIP AGUIRRE Y OTEGUI
TER ERE VAN HIPPOLIET VAN PEENE
IN KAPRIJKE.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE

Erfgoed Leeft! Getuigenissen uit en getuigen van het verleden krijgen vandaag een actuele invulling of een maatschappelijke functie. Erfgoed beweegt meer en meer mensen. We willen bewaren wat we waardevol vinden en er zorg voor dragen voor de toekomst.

Met de reeks "Erfgoed Leeft" wil de Erfgoedcel Meetjesland het culturele erfgoed van het Meetjesland belichten. Een editie in de reeks "Erfgoed Leeft" kan een algemeen erfgoedthema uit het Meetjesland behandelen. Het kan ook een themaproject van de Erfgoedcel Meetjesland begeleiden of een onderzoeksthema over het Meetjeslandse erfgoed weergeven. Jaarlijks zullen twee tot drie edities het leven zien en te koop worden aangeboden aan een zeer democratische prijs.

"Erfgoed Leeft" wil de lezer prikkelen en uitnodigen om het erfgoed te ontdekken en te beleven. Fris, actief, uitnodigend en toegankelijk. Deze woorden moeten de reeks typeren.

Deze tweede editie zet negentiende-eeuwse Nederlandstalige schrijvers in de kijker. Zij waren in eerste instantie vurige liefhebbers van de eigen volkstaal: taalminnaars. Ze leefden in een periode waarin natie- en gemeenschapsvorming centraal stonden op de politieke en maatschappelijke agenda. Ook in het Meetjesland waren opvallend veel bekende taalminnaars actief.

Deze publicatie bevat twee delen. In een eerste deel worden de context van de negentiende eeuw en de rol die de taalminnaars opnamen in het politieke debat toegelicht. Daarna komt een overzicht van enkele belangrijke Meetjeslandse taalminnaars. Dit is een selectie. De schrijvers die in deze editie van Erfgoed Leeft behandeld worden namen niet enkel een maatschappelijke en politiekemancipatorische rol op, maar lieten ook een waardevol literair oeuvre na.

De bevrologenheid en de literaire kwaliteiten van de taalminnaars spreken nog steeds tot de verbeelding. Zo wordt er in het Meetjesland gewerkt aan een beeldenroute die een ode vormt aan de negentiende-eeuwse schrijvers. Deze route integreert bestaande beelden en wordt aangevuld met nieuwe creaties in verschillende gemeenten van het Meetjesland. De beeldenroute is een onderdeel van de 'Meetjeslandse kunst- en poëzie-route' waaraan Cultuuroverleg Meetjesland (COMEET) werkt.

Mijn dank gaat uit naar de auteurs, fotografen en samenstellers van deze publicatie. Ook de vele medewerkers uit de regio die de 'Meetjeslandse kunst- en poëzieroute' vorm geven, draag ik een warm hart toe.

Ik hoop dat deze publicatie u zal boeien. Misschien ontdekt u hierbij wel een ongekend stukje geschiedenis van onze streek.

Frank Sierens,
Voorzitter COMEET / Erfgoedcel Meetjesland

1. VURIGE MINNAARS VAN TAAL EN LITERATUUR

Als we teruggaan naar het begin van de negentiende eeuw, dan zien we in het Meetjesland, zoals in zoveel andere regio's in de Zuidelijke Nederlanden, geen literatoren aan het werk zoals we die nu voor ogen hebben. Nu denken wij spontaan aan auteurs die een professioneel en fulltime schrijversbestaan nastreven, zelfstandig of gesteund door de overheid, het liefst met een vaste uitgever, hopen op een grote groep lezers, spectaculaire winstcijfers en gunstige kritieken. We moeten al een hele inspanning leveren om ons literatuur voor te stellen zonder auteurs die ervan dromen om van hun werk hun vak te maken en zonder een netwerk van literaire uitgevers, lezers en critici. Nochtans was dat de realiteit. De literaire infrastructuur zoals we die nu kennen, zou in Vlaanderen pas in de loop van de negentiende eeuw worden opgebouwd. Auteurs waren in de eerste decennia van de negentiende eeuw in de eerste plaats nog liefhebbers, vurige minnaars van de eigen volkstaal, die met een grote dosis idealisme aan de weg timmerden. Ideeën over het schrijverschap als een beroep vonden pas tegen het einde van de eeuw ingang. De eerste vakorganisatie voor auteurs werd in Vlaanderen pas in 1929 opgericht.

Een beeld van het literaire leven in de stad Eeklo kan een en ander duidelijk maken.

1.1. REDERJKERS: IN DE TRADITIE VAN DE TONEELKUNST

Rederijkers hielden in Eeklo omstreeks 1800 met vallen en opstaan de traditie van de toneelkunst in stand, die terugging tot in de vijftiende eeuw. De katholieke geestelijkheid hield de zedelijke normen streng in het oog. Dat neemt niet weg dat Eeklo op het einde van de achttiende eeuw een druk toneellevende kende, met meer dan één gezelschap en met fel betwiste wedstrijden tussen toneelmaatschappijen van diverse steden en dorpen uit de provincie.

In tegenstelling tot wat algemeen wordt aangenomen, legde de Franse overheersing (1792-1815) dat toneellevens niet lam. Desnoods speelde men toneel in barakken. Naar de mode van de tijd waren dat vooral vertaalde Franse en Duitse stukken, met als absolute kaskraker de Duitse auteur van burgerlijke drama's August von Kotzebue.

1.2. MAATSCHAPPIJEN VOOR TAAL- EN LETTEROEFENING

Uit de rederijkerstraditie ontstonden tijdens de periode van het Verenigd Koninkrijk (1815-1830) nieuwe verenigingen die een bredere literatuurbeoefening nastreefden, die niet beperkt bleef tot de opvoering van toneel. Er was ook voordracht of declamatie – met een typisch negentiende-eeuwse term 'uitgalming' genoemd – 'fraaie schrijfkunst' of kalligrafie en vooral creatieve dichtkunst. Daarbij werden lauwerkransen uitgedeeld voor zowel de Nederlandse als de Franse dichtkunst. Een dergelijke literaire vereniging werd in Eeklo in 1823 (weer) opgericht, de Maatschappij van Retorica onder de kenspreuk *Eikels worden Boomen*. Die spreuk verwijst duidelijk naar een toen nog gehuldigde klassieke opvatting over literatuur: men kon best als dichter worden geboren, maar het was toch vooral door oefening dat men moest groeien in het dichterschap. De nu totaal onbekend geworden Jan Rodrigos leidde de toneelgroep. Nieuwe drijvende krachten in die maatschappij waren C. A. Vervier en Charles Ledeganck, die na zijn overlijden in 1847 vooral met de voornaam Karel in het Vlaamse pantheon van literaire grootheden zou worden opgenomen. Beiden waren toen ambtenaren in Eeklo – schrijven en toneelspelen waren een nevenactiviteit – en Nederlandsgezind of orangist.

Met de Belgische revolutie van 1830 werd het literaire leven in Eeklo even verstoord, zoals overal in Vlaams-België, maar vervolgens op een merkwaardige wijze nieuw leven ingeblazen. Als bij toeval speelde Jan Frans Willems daarbij een belangrijke rol samen met Frans Rens, die zich even in Eeklo kwamen vestigen. Willems werd na 1830 omwille van zijn orangistische sympathieën door de Belgische overheid als ontvanger van het welvarende Antwerpen naar het bescheiden Eeklo overgeplaatst. Maar in zijn zogenaamde verbanning bleef hij toch literair en filologisch actief. Hij creëerde er een actieve kring van enthousiaste taal- en literatuurlijfhebbers, die het bezoek mochten ontvangen van illustere literatoren uit binnen- en buitenland, zoals Hoffmann von Fallersleben, Dautzenberg, Van Duyse en Nolet de Brauwere van Steeland. Eeklo werd voorwaar voor een korte tijd (1830-1835) een centrum van vernieuwd Nederlandstalig literair leven in het jonge België. De culturele opflakking was echter van korte duur, maar toont wel aan dat de literaire activiteit in de eerste decennia van de negentiende eeuw in sterke mate afhankelijk was van externe factoren. Om er enkele te noemen: wisselende politieke omstandigheden, de levensloop van individuele actoren en ook een flinke portie toeval.

Na het vertrek van Willems en Ledeganck uit Eeklo in de jaren 1835-1836 nam het literaire leven opnieuw zijn vertrouwde vorm aan. Het was vooral gekenmerkt door

een komen en gaan van rivaliserende verenigingen die wedstrijden organiseerden, met het accent op toneel en welsprekendheid, en die dikwijls het strijdperk waren van politieke spanningen. Nu eens waren dat orangisten en Belgische patriotten die in de clinch gingen, dan weer katholieken en liberalen. Het Vlaamse cultuurleven als geheel bleef de hele negentiende eeuw overigens een toneel van politieke actie en strijd. Het literaire verenigingsleven bleef daarbij een cruciale institutie. Voor jonge auteurs bleven die 'maatschappijen voor taal- en letteroefening', zoals ze meestal werden genoemd, nog lang zowat de aangewezen kanalen om zich op het literaire forum te manifesteren.

1.3. SYMBOLISCHE FIGUREN VOOR DE VLAAMSE LITERATUUR IN DE EERSTE HELFT VAN DE NEGENTIENDE EEUW IN EEKLO: WILLEMS EN LEDEGANCK

Jan Frans Willems is niet alleen symbolisch omdat hij de centrale figuur is – de 'vader' – van de Vlaamse Beweging. Hij gaf ook de evolutie mee gestalte van de oude Nederduitse literatuur in de Franse tijd, naar de op Nederland gerichte literatuur in het Zuiden tijdens de periode van het Verenigd Koninkrijk, naar de nieuwe Vlaamse literatuur in het koninkrijk België. Hij vertoont het voor die tijd typische profiel van een nationaal geïnspireerde intellectueel voor wie letterkunde nog nauw verbonden was met de studie van taal en geschiedenis. De toenmalige intelligentsia beschouwde die studie als cruciaal omdat men dacht dat taal en cultuur de fundamentele vormen van de volkeren waarop de nieuwe nationale staten in Europa werden opgebouwd. Volgens datzelfde nationale denkpatroon was men er ook van overtuigd dat die volkeren zich in de loop van de tijd op natuurlijke wijze hadden ontwikkeld tot wat ze nu waren, namelijk volkeren die fundamenteel van elkaar verschilden omdat ze elk hun eigen taal, afstamming en cultureel gedragspatroon hadden. De wortels van het heden lagen dus in het verleden en daarom ging men ook op zoek naar de geschiedenis van de vaderlandse cultuur en literatuur. De effectieve beoefening van literatuur in de volkstaal ging daarom hand in hand met studie van de geschiedenis van die taal en literatuur.

TITELPAGINA VAN REINAERT DE VOS
DOOR JAN FRANS WILLEMS.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

Het fenomeen beperkte zich niet tot Zuid-Nederland of Vlaanderen. Van Noorwegen tot de Balkan, van Ierland tot de Provence gingen verzamelaars met nationale motieven op zoek naar de bronnen van de volkscultuur en de orale literatuur. Hun enthousiaste zoektocht resulteerde in woordenboeken, collecties oude volksverhalen, liederen en uitgaven van meesterwerken uit het verleden. Men hoeft maar te denken aan de gebroeders Grimm in Duitsland, maar ook aan Mistral in de Provence of Karadžić in Servië. 'Onze' Jan Frans Willems gaf in 1834 een moderne versie van de *Reinaert* uit, gedrukt bij Van Han in Eeklo, een prestigieuze tekst uit het verleden waarmee hij de voortreffelijkheid van onze letteren wilde aantonen. De inleiding die hij erop schreef was tegelijkertijd een manifest voor de verdediging van de Nederlandse volkstaal in het nieuwe België.

PAGINA UIT OUDE VLAEMSCHE LIEDEREN
UITGEGEVEN DOOR JAN FRANS WILLEMS.
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN.

Jan Frans Willems stimuleerde ook het wetenschappelijk filologische onderzoek en bezorgde zelf nog talrijke tekstuutgaven, van rijmkronieken tot *Oude Vlaemse liederen* (in 1848 voltooid door een andere pionier, Ferdinand A. Snellaert). De activiteit van Willems is ook veelbetekenend omdat hij zelf de band legde tussen filologie en literatuurbeoefening. Hij publiceerde ophefmakende en invloedrijke gedichten, dikwijls met gelegenheidskarakter. Zij weerspiegelden overigens de wisselende politieke omstandigheden waarmee de literaire auteurs in het Zuiden rekening moesten houden: zo schreef Willems in volle Franse tijd, als antwoord op een prijsvraag, in 1812 een hymne die de heldendaden van Napoleon verheerlijkte.

Als vertrouweling van het Hollandse bestuur van het Verenigd Koninkrijk schreef hij in 1818 het polemische gedicht *Aen de Belgen* waarin hij op hartstochtelijke wijze het Nederlands als cultuurtaal voor het Noorden én het Zuiden aanpreeft. Eenmaal verzoend met de nieuwe Belgische staat, werkte hij als Vlaams intellectueel en cultuurpromotor mee aan de uitbouw van de Nederlandstalige literatuur in Vlaams-België. Hij werd al in 1834 lid van een jury voor een nationale Belgische dichtwedstrijd en even later nog lid van Koninklijke commissies voor geschiedenis en nationaal boekbeheer. Als spilfiguur van het geleerdentijdschrift *Belgisch Museum* (1837-1846) – let op de titel – bezielde hij de studie en de geschiedschrijving van de Vlaamse volkscultuur.

GEBORTEHUIS VAN
KAREL LODEWIJK LEDEGANCK
IN DE KONING ALBERTSTRAAT IN EEKLO.
OP DE GLAZEN VOORDEUR STAAT EEN
FRAGMENT UIT DE DRIE ZUSTERSTEDEN.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

Karel Ledeganck is om een andere reden symbolisch te noemen voor de Vlaamse literatuur van de negentiende eeuw. Als begaafd dichter was hij op verrassende wijze op de hoogte van de Europese romantiek. Hij vertaalde ook gedichten van de romantische topdichters uit het buitenland van toen, zoals De Lamartine en Byron. Hij werd echter ook geconfronteerd met de dwingende omstandigheden van zijn omgeving. Hij moest vooreerst het beste van zichzelf geven om een carrière uit te bouwen en zijn gezin van een zekere welstand te voorzien. Biografen vertellen over een legendarisch leven. Door zelfstudie kon hij zich opwerken van twaalfjarige loopjongen tot kantoorclerk, doctor in de rechten, vrederechter te Zomergem en onderwijsinspecteur. Het is een herkenbaar patroon in de biografie van veel

Vlaamse schrijvers. Ook als dichter moest Ledeganck de confrontatie aangaan met omstandigheden die niet altijd gunstig waren. Enkele feiten: uit overtuiging schreef hij oranjegezinde gelegenheidsstukken, maar op een moment dat het onafhankelijke België zich min of meer tegenover het buitenland had weten te handhaven, moest hij noodgedwongen de nieuwe politieke en staatkundige realiteit aanvaarden. In 1834 kaapte hij een van de hoofdprijzen weg van de tweetalige dichtwedstrijd die door de Belgische overheid was uitgeschreven met als thema de triomf van de Belgische onafhankelijkheid en de 'lotsbestemming des vaderlands'. Het kostte hem de sympathie van de orangisten, terwijl de Belgische patriotten het hem dan weer kwalijk namen dat hij het vroegere Oranjobewind niet feller gehekeld had. De situatie van de zeer begaafde Ledeganck heeft een tragische trek, die illustratief is voor die van veel Vlaamse schrijvers van toen. Ze waren zich wel bewust van wat literatuur aan schoonheid, verhevenheid, kracht en impact vermocht. Ze kenden en dweepten met illustere voorbeelden uit het buitenland. Maar met hun literatuur in de Nederlandse volkstaal in het tweetalige België, waarin de culturele elite van oudsher het Frans als het medium voor intellectueel verkeer had beschouwd, waren ze aangewezen op een literair ongeschoold publiek. De beste schrijvers waren zich van die kloof maar al te goed bewust. Zo schreef Ledeganck aan zijn vriend, de Wervikse dichter Frans Blicck, dat hij eerst en vooral zijn dagdagelijkse plichten te vervullen had tegenover gezin en maatschappij en dat voor hem de literatuurbeoefening willens nillens niets meer kón zijn dan 'verpoozing na ernstiger bezigheden'. Het beroepsschrijverschap was een utopie. Daarnaast moest een Vlaamse schrijver in de negentiende eeuw noodgedwongen zijn puur literaire ambities inbinden. Aan Frans Blicck schrijft hij op 5 mei 1839, als antwoord op kritiek die zijn 'geliefde kunstvriend' op zijn gedicht *De Vrede* had geuit, als zou dat een te verheven toon aanslaan: *Eenige dier aenmerkingen echter kon ik niet zonder antwoord laten: hoogdravende poezy! Zeker; maer de Vlaming klaegt nu reeds dat hy ons niet verstaet, en wat zou het zyn zoo wy door hooge vlugt geheel en al boven zyn begrip gingen zweven? Hetgeen ik schryf, schryf ik voor myn tydstip, en het is myne schuld niet dat dit tydstip zoo te wenschen laet.*

Wilden schrijvers in Vlaanderen in 1839 door het beperkte publiek met een lage scholing begrepen worden, dan konden ze zich geen literaire hoogstandjes veroorloven. Eerder moesten ze de literaire eisen met de beperkte mogelijkheden van hun lezers en toehoorders weten te verzoenen. Later zou de Antwerpse schrijver en criticus Pieter-Frans van Kerckhoven in dezelfde zin schrijven. In het voorwoord op zijn roman *Ziel en Lichaam* van 1848 schreef hij over de moeilijke taak van de vaderlandse schrijver: *Met de eene hand moet hy het volk opleiden en de andere hand moet hy der geletterde klasse toereiken.* Hij is een schakel tussen de letterheren en de ongeletterde landgenoten. In talrijke kritieken werden al te voortvarende Vlaamse schrijvers medio negentiende eeuw dan ook streng terechtgewezen. De teneur ervan was dat literatuur een ernstige (Vlaamse) zaak was en dat puur leesplezier niet besteed was aan de Vlaamse lezer. Die moest immers eerst nog op

een hoger peil worden gebracht door overdracht van een vaderlands gevoel, kennis en een ethisch of sociaal bewustzijn. Literatuur ging (nog) hand in hand met nut en moraal. Vandaar dat men zo veel literair werk uit die tijd kan openslaan waarin gehamerd wordt op de noodzaak van het behoud van de Vlaamse zeden. Men leze de voorwoorden van bijvoorbeeld de historische romans van Pieter Ecrevisse, waarin de uitheemse letterkunde verketterd wordt als een gedrocht. Vooral de 'overdreven driftentaal' van de Franse letterkunde wordt gezeseld als zou die uit Parijs een ware pestwalm over het zuivere en vredige Vlaanderen laten waaien. De Vlaamse literatuur moest het publiek opnieuw bewust maken van de eigen oude vaderlandse en reine zeden en het volk behoeden voor taal- en zedenverbastering. Uiteindelijk moest de Vlaamse auteur de Vlaamse lezer nog leren lezen. Het is dan ook niet voor niets dat van de sterauteur onder de Vlaamse schrijvers van de negentiende eeuw, Hendrik Conscience, werd gezegd dat hij zijn volk leerde lezen. Zijn standbeeld voor de Antwerpse stadsbibliotheek toont ook een imposant maar vaderlijk figuur die een leidend en verheffend gebaar maakt richting volk.

Ledeganck is een voorbeeld, voor een aantal toonaangevende critici was hij hêt voorbeeld van een negentiende-eeuwse Vlaamse literator die deze didactische en nationale zending na een periode van scholing en experiment uiteindelijk begrepen had. Zijn literaire carrière illustreert die zoektocht. Zijn eerste bundels zijn zeer vernieuwend van aard en sluiten aan bij de Europese literaire romantiek. Wat als zijn meesterwerk wordt beschouwd, *De drie Zustersteden* (1846), tevens zijn zwanenzang, realiseert de perfecte verzoening tussen zijn persoonlijk literair project met een collectief nationaal ideaal. Het is een typisch meesterwerk uit de Vlaamse literatuur uit de negentiende eeuw dat, zoals de bekende criticus Max Rooses zou formuleren, een aantal puike kwaliteiten verenigt. De poëtische trilogie is bevlogen, authentiek, muzikaal, maar ook gericht op de communicatie van houdingen, waarden en gevoelens die in de maatschappij van toen als lovenswaardig werden beschouwd. Het 'dichtelijk evangelie van de Vlaamse Beweging' bracht het beste van het beste van wat de literatuur te bieden had, gesneden op Vlaamse maat.

GRAF VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK
OP CAMPO SANTO.
COLLECTIE DE EECLONNAAR.

1.4. DE VLAAMSE LITERATUUR VERWERFT BESTAANSRECHT

De Vlaamse literatuur legde in de loop van de negentiende eeuw een immense weg af. Omstreeks 1800 was het literaire bedrijf nog verbonden met dorpen, steden en regio's. Op het einde van de eeuw propageerde August Vermeylen een Vlaamse literatuur die, zonder de Vlaamse wortels te verliezen, resoluut het venster moest openslaan richting Europa en het kosmopolitisme. In die ontwikkeling van een eeuw werkten de Vlaamse auteurs gaandeweg in een steeds ruimer wordend verband. Men moet zich voorstellen dat in de eerste decennia dichters of toneelschrijvers in hun thuishaven als helden werden onthaald nadat ze ergens de kleuren van de eigen stad of dorp met succes hadden verdedigd en met lauweren werden bekroond. In de loop van de eeuw ruilden de auteurs een regionaal voor een nationaal profiel.

Uiteindelijk koos de avant-garde voor een internationaal cultureel domein (*Van Nu en Straks* dateert van 1893), ook al gaf dat meteen aanleiding tot een tegenreactie die opnieuw de waarden en de taal van de eigen streek moesten cultiveren. Omdat het zo cruciaal was dat men tegenover de omringende literaturen in het buitenland tot zoiets kon komen als een eigen Nederduitse, Zuid-Nederlandse of Vlaamse literatuur – de benamingen verschilden in de loop van de tijd – was het belangrijk dat men dat ‘Vlaamse’ profiel vorm kon geven. Dat betekent dat men vooral de nadruk legde op datgene waardoor de Vlaamse literatuur verschilde van de literatuur in bijvoorbeeld Frankrijk, Engeland, zelfs in Nederland. Schrijvers zochten naar een eigen thematiek, toon en stijl; critici hamerden op een eigen programma en poëtica. Vandaar dat Vlaamse schrijvers zich, soms op luidruchtige wijze, distantieerden van de ‘wufte’ Franse literatuur of de ‘stijve’ literatuur van de Hollanders. Het was ook zaak dat de Vlaamse auteurs in de diverse genres van het literaire vak een Vlaamse variant wisten te realiseren. Conscience introduceerde in Vlaams-België de in Europa zo succesrijke roman. Iemand als Hippoliet van Peene leverde een belangrijke bijdrage in de ontwikkeling van het Vlaamse toneel, dat in het laatste kwart van de negentiende eeuw werd geprofessionaliseerd.

Evenzeer waren Vlaamse auteurs aangewezen op contacten met datzelfde buitenland. Ze zochten ook naar steun voor hun taal- en letterstrijd die ze in België te voeren hadden, al was het maar tegen de dominantie van de Franse cultuur binnen de eigen staatkundige grenzen. De meningen waren verdeeld over waar men die steun moest halen. Iemand als Jans Frans Willems zocht en onderhield contacten met Nederland. Maar er waren ook andere stemmen. Bijvoorbeeld Prudens van Duyse was zeer Germaansgezind en creëerde samenwerkingsverbanden met Duitsland, onder meer met de oprichting van een Vlaemsch-Duitsch Zangverbond in 1844. Het tweede vaderland van de Vlaamse auteurs lag zowat in alle windstreken. Uiteindelijk zou de hoofdstroom toch worden gevormd door Vlaamse schrijvers en intellectuelen die de culturele samenwerking met Nederland zouden nastreven. Vanaf 1849 kreeg die ook een min of meer vaste institutionele vorm met de oprichting van de Nederlandse Taal- en Letterkundige Congressen, die in principe tweejaarlijks en beurtelings in het Noorden en het Zuiden zouden worden georganiseerd. Ze zijn belangrijk te noemen niet alleen voor de taaleenheid en de Nederlandse onderwijs- en cultuurpolitiek in Vlaams-België, maar ook voor een mentaliteitsverandering bij de letterheren in Noord en Zuid. Nederlanders kregen meer aandacht en waardering voor hun zuidelijke ‘broeders’, al hoorde men zelfs nog in de jaren 1880 Nederlandse schrijvers en critici hun misprijzen uiten over het bedenkelijke niveau van romans en dichtbundels die in Vlaanderen werden gepubliceerd. De Congressen stimuleerden ook allerlei maatregelen die het boekverkeer tussen Nederland en Vlaanderen verbeterden en ze bevorderden de Vlaamse leescultuur. Een van de promotoren van de culturele toenadering was Pieter Ecrivisse. Zijn profiel is in die context merkwaardig. Hij werd in 1804 in Nederlands Limburg geboren, studeerde en werkte in het Zuiden,

was in 1831 vrijwilliger in het Belgische leger en vestigde zich in 1833 opnieuw in zijn geboortestreek. In 1839, bij de scheiding van Limburg, koos hij definitief voor België als zijn nieuwe vaderland. Hij werd vrederechter in Eeklo en provincieraadslid voor Oost-Vlaanderen. Met die voorgeschiedenis is hij op symbolische wijze een verbindingsfiguur die, als geboren Nederlander, een vurige verdediger werd van de Vlaamse zaak om vervolgens een even fervente promotor te worden van de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking.

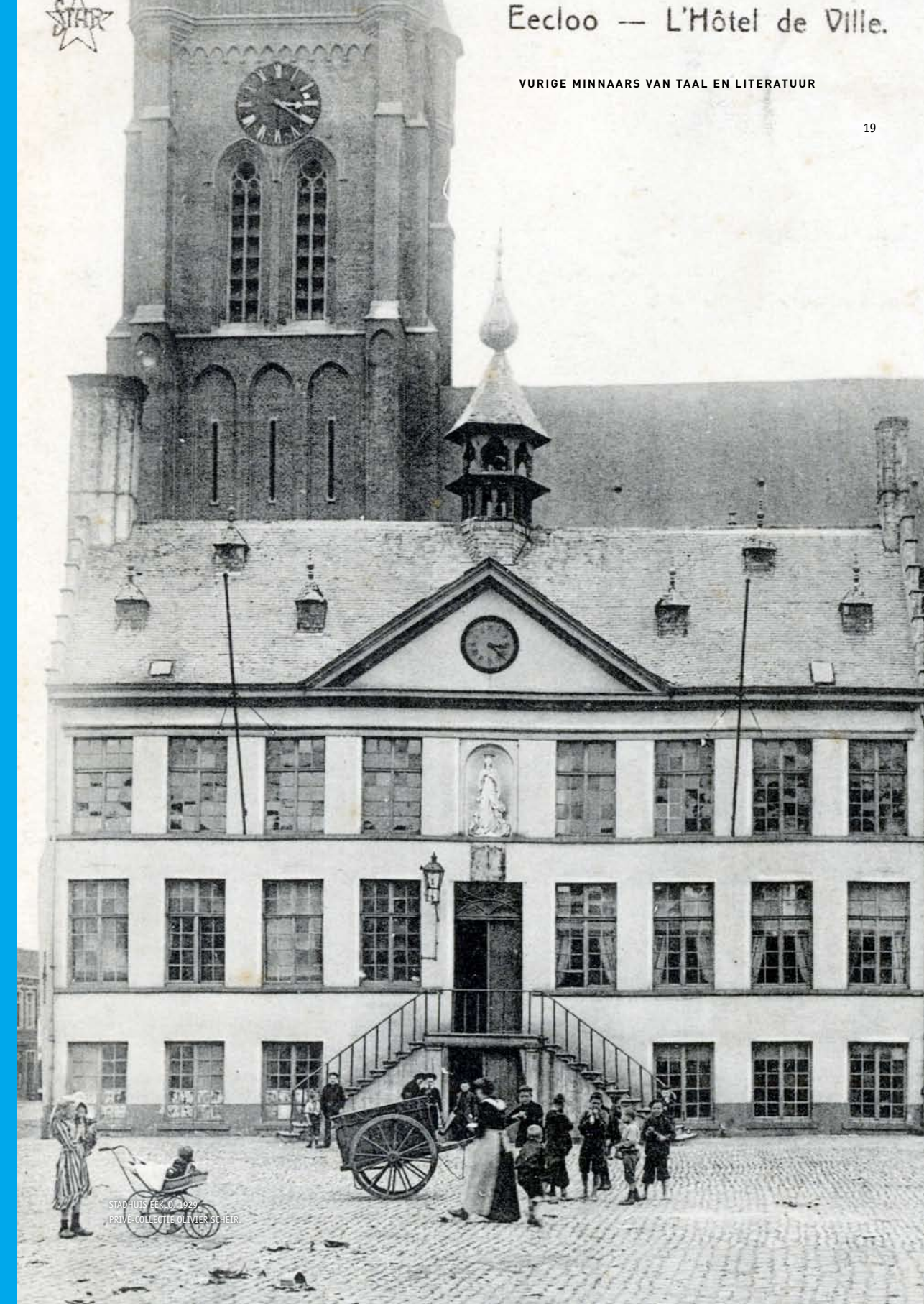
1.5. VAN IDEALISME NAAR REALISME

Enmaal de Vlaamse literatuur haar bestaansrecht verworven had en zich tegenover het buitenland als eigen literatuur had weten aanvaardbaar te maken, verruimden de Vlaamse literatoren hun horizon. In de jaren 1860 introduceerden auteurs als D. Sleecx en A. Snieders een gematigde vorm van realisme in Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen is hiervoor Johanna Courtmans-Berchmans verantwoordelijk. Nadat ze weduwe was geworden, richtte zij in Maldegem een kostschool op. Voor een deel om in eigen onderhoud te voorzien, publiceerde ze vanaf de jaren 1855-1860 in haar snipperuren een vrij indrukwekkende reeks realistische zedenschetsen die generaties lang leesvoer werden voor de Vlaamse volks- en middenklasse. Nog in 1923 werden haar volledige prozawerken uitgegeven in 33 delen. Met een duidelijke morele zorg en vanuit een liberaal standpunt kaart ze in die romans en verhalen maatschappelijke vraagstukken aan. Het betreft volksonderwijs, maar ook de uitbuiting van de plattelandsbevolking, bijvoorbeeld in de katholieke kantwerkscholen. Ze ging met haar literatuur een strijd aan tegen de ideologische onverdraagzaamheid. In die zin is ook zij een typische vertegenwoordiger van de Vlaamse literatuur in de negentiende eeuw voor wie literaire en morele besognes nooit ver van elkaar verwijderd zijn. Van daar is het maar een stap naar de realistische tendensliteratuur. Ook hiervan bezit Oost-Vlaanderen een illustere vertegenwoordiger in de persoon van Virginie Loveling. In haar debuut uit 1877, *In onze Vlaamse gewesten. Politieke schetsen* (onder pseudoniem W.E.C. Walter) klaagt ze, met de schoolstrijd als decor, de dominante rol van de katholieke kerk en geestelijkheid aan. Lovelings realisme evolueerde echter in de richting van een artistiek project. Zij schrijft een reeks voor haar tijd en omgeving opmerkelijke verhalen en romans, waarin zij met een consequent sober realisme actuele maatschappelijke en levensbeschouwelijke vraagstukken ter sprake brengt (intellectuele vrijheid, de positie van de vrouw in de burgerlijke maatschappij etc.). Maar tegelijk weet ze de handeling gaandeweg ook psychologisch te motiveren. In de ontwikkelingsroman *Sophie* (1885) bijvoorbeeld tekent zij het personage van een onafhankelijke vrouw die in een wereld van intolerantie naar een vorm van liberaal protestantisme evolueert. Met veel finesse en nuchterheid analyseert zij het gevoelsleven van de vrouw binnen en buiten het huwelijk. De doem van het milieu en de erfelijke belasting wegen in veel van die romans. Opvallend is dat zij daarbij een techniek weet te ontwikkelen dat het oordeel

van de verteller achterwege laat. Daarmee verdwijnt de schrijver als het ware achter de coulissen om aan de lezer de rol te laten zich over de geschetste problematiek een oordeel te vormen.

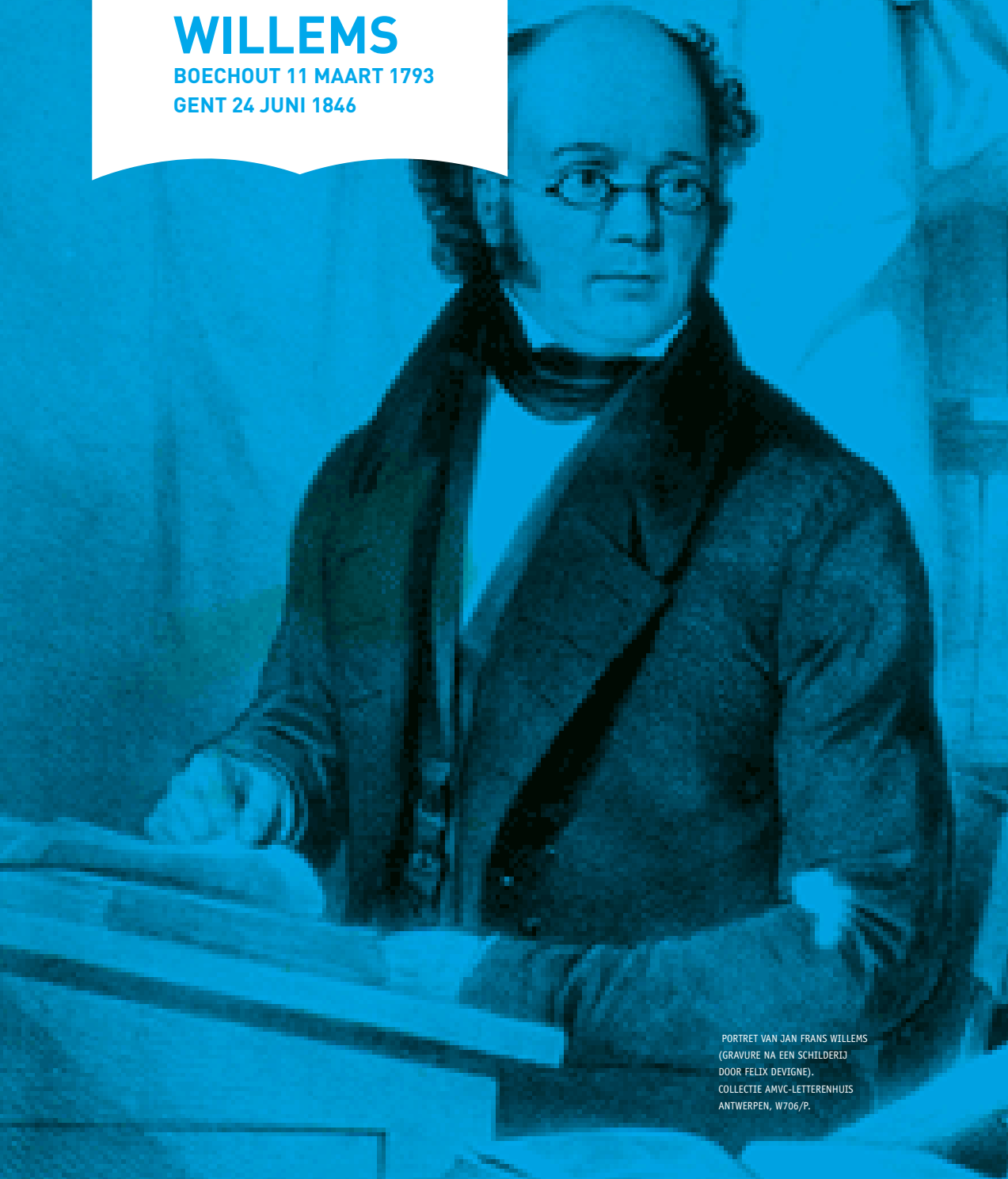
Hiermee zijn we al ver verwijderd van de Vlaamse auteurs uit de pioniersperiode die aan de Vlaamse lezer vaderlandse gevoelens of een besef van goed en kwaad wensten over te brengen. Aan de antipode van dit idealisme uit de beginjaren staat iemand als Cyriel Buysse, die zonder zich veel over de gevoeligheden van zijn lezers en lezeressen te bekommeren, hard en onbewogen de ellende en het geweld van een groep gedegeneerden op het Vlaamse platteland noteert. Zijn observatie van uitbuiting, verpaupering, driftmatig gedrag en seksueel misbruik is ongenadig. Via een omweg in Nederland, introduceerde hij op onverschrokken manier de nieuwste literaire ontwikkeling in het buitenland, het Franse naturalisme, in de Vlaamse letteren. Het leverde hem een 'succès de scandale' op, maar ook een kortsluiting, zowel met lezers als met talrijke critici in Vlaanderen die zijn boeken 'walgelijk' vonden. Zijn kritische commentaren op de Vlaamse Beweging waren alleen maar olie op het vuur. Het misverstand met het literaire en intellectuele milieu in Vlaanderen zou nog tot in de jaren twintig van de twintigste eeuw aanslepen. Hier is geen sprake meer van angst voor de internationale avant-garde, integendeel.

Buysse volgt zijn individueel artistieke project en integreert op vrije, creatieve manier impulsen van buitenaf. In 1895 schrijft hij aan zijn Antwerpse vriend E. de Bom dat hij bij zijn ophefmakend debuut in de jaren 1890-1893, met het verhaal *De biezenstekker* en de roman *Het recht van de sterkste*, enkel zijn artistiek geweten had gevolgd en dat hij enkel wilde schrijven 'zoals ik zou een kreet slaken, natuurlijk en onwillekeurig.' Hiermee zijn we toe aan een literatuuropvatting die aan het literaire medium een grote mate van autonomie verleent en die desnoods tegen de gevestigde waarden en posities in een eigen weg opgaat. In de jaren die volgden boden zich natuurlijk wel nog vele kronkelwegen aan. Op de avant-garde van Buysse en anderen volgden auteurs die wensten terug te grijpen naar de oude vertrouwde manier van dichten en vertellen. Maar na 1900 zou de algemene trend toch zijn dat men eens en voor goed afstand moest nemen van de negentiende eeuw. Dat daarbij een eenzijdig negatief beeld werd ontwikkeld van een oubollige en duffe literatuur van slecht schrijvende onderwijzers en moraalridders heeft lange tijd belet oog te hebben voor wat de literatuur van de negentiende eeuw in feite is. In de eenentwintigste eeuw is het de hoogste tijd voor een nieuwe onbevooroordeelde confrontatie met een boeiend letterenland, met vurige minnaars van taal en literatuur.

JAN FRANS WILLEMS

BOECHOUT 11 MAART 1793
GENT 24 JUNI 1846

PORTRET VAN JAN FRANS WILLEMS
(GRAVURE NA EEN SCHILDERIJ
DOOR FELIX DEVIGNE).
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, W706/P.

In de geschiedenis van de Vlaamse Beweging neemt Jan Frans Willems een bijzondere, ja zelfs centrale plaats in. Hij werd geboren in 1793 in Boechout, een dorp tussen Antwerpen en Lier waar zijn geboortehuisje helaas een aantal jaar geleden onder de sloophamer verdween.

In 1794, amper een jaar na de geboorte van Jan Frans, hakten de Fransen de Oostenrijkers lelijk in de pan. Vlaanderen werd hierdoor bij Frankrijk gevoegd. Al op jonge leeftijd keerde Willems zich tegen de Franstalige bewindhebbers in zijn geboortedorp. In 1807 schreef hij *Hekeldicht op den Maire en Municipaliteyt van Bouchout*. De aanleiding hiertoe was het ontslag van zijn vader uit de administratie omdat deze de Franse taal onvoldoende machtig was.

Op jeugdige leeftijd trok Jan Frans Willems weg uit Boechout en na een tussenstop in Lier kwam hij in 1809 in Antwerpen aan. Aangemoedigd door zijn werkgever-notaris Van Puyenaer die in hem een dichterstalent zag, zette de jonge Willems zich aan het schrijven. Niet zonder succes; in 1812 behaalde hij in Gent de eerste prijs in een dichtwedstrijd. Het volgende fragment uit 1814 doet een niet mis te verstane euforie blijken over de vereniging van Noord en Zuid onder koning Willem I. *Triumph! ... onz' Nederduytsche tael is van het fransche juk onthéven en zal, hoe zeer den nyd ook smael' haer'ouden luyster weer doen leéven!*

Na zijn huwelijk met de rijke weduwe Isabelle Borrekens werd hij benoemd tot ontvanger van de registratie voor Antwerpen-Noord. Langzaam verliep het pad van de dichtkunst en mengde hij zich meer in debatten als filoloog en taalkundige. In 1829 schreef Willems dat de echte Belgen, de Nederlandstaligen waren. De Walen konden wat hem betreft hun taal behouden, maar hij raadde hen aan ook Nederlands te leren, net zoals de Friezen dat gedaan hadden in Noord-Nederland. Maar het geluk voor Willems keerde. België werd onafhankelijk en als tegenstander van de revolutie werd hij door het nieuwe Belgische bestuur verbannen naar Eeklo met een fors inkomensverlies als gevolg. In het begin zag hij het als een vernedering, maar hij legde zich neer bij de situatie. Zelfs in Eeklo zag hij tot zijn verbazing een beginnende verfransing onder de hoofdzakelijk Nederlandstalige bevolking. *Doch ook in Eecloo heb ik geleerd dat hare vyandin, de fransche tael, die in zes eeuwen en meer, nog geen enkelen voet gronds op het nederduitsch heeft aangewonnen, nimmer de tael van het meerendeel der Belgen zal zyn. Op 8600 inwoners van die stad zyn er omtrent 300 die fransch verstaen en geen 100 die fatsoenlyk fransch spreken kunnen.* In 1835 werd hij min of meer in ere hersteld en werd hij, tot zijn geluk, naar Gent overgeplaatst. Willems bekleedde er enkele belangrijke functies waaronder bij het conservatorium, de Provinciale Commissie voor statistieken en de rederijderskamer De Fonteyne. Mede onder zijn impuls, samen met onder meer Hippoliet van Peene, werd in Gent ook een Vlaamse Schouwburg opgericht: de Minard.

Anekdote

Willems moet zijn overplaatsing naar Eeklo als een straf hebben gevoeld, want hij beschreef Eeklo als *eene allerellendigste plaats of Het vagevuur en Eekloo! Liever het laatste dan het eerste!*

Beknopte bibliografie

Hekeldicht op den Maire en Municipaliteyt van Bouchout (1807), *Hymne aan het vaderland over den veldslag van Friedland en de daaropvolgende Vrede van Tilsit* (1812), *Quinten Matsys, of wat doet de liefde niet!* (1816), *Aen de Belgen. Aux Belges* (1818), *Verhandeling over de nederduytsche tael- en letterkunde opzigtelijk de Zuydelyke Provintiën der Nederlanden* (1819-1824), *Reinaert de Vos, naer de oudste beryming* (1834), *Rymkroniek van Jan van Heelu betreffende de slag van Woeringen van het jaer 1288* (1836), *Oude Vlaemsche liederen ten deele met de melodieën* (1845-1848, voltooid door F.A. Snellaert).

Fragment

Ook ik ben een Belg en mag tot Belgen spreken

'K mag d'eer van 't Vaderland op 't geen haer vreemd is, wreken
(...)

En alle uw banden met den vreemdeling zyn verbroken?

Zy vraegt ... en vindt, helaas, niet wat zy had verwacht:

Zy vindt den Belg niet meer gelyk aen 't voorgeslagt!

Want, liever dan zig ter ontslaeving voord te spoeyen,

Gaet hy, op vryen grond, nog in der vreemden boeyen.

Hy bootst de franschen na in weydsche pragt en prael,

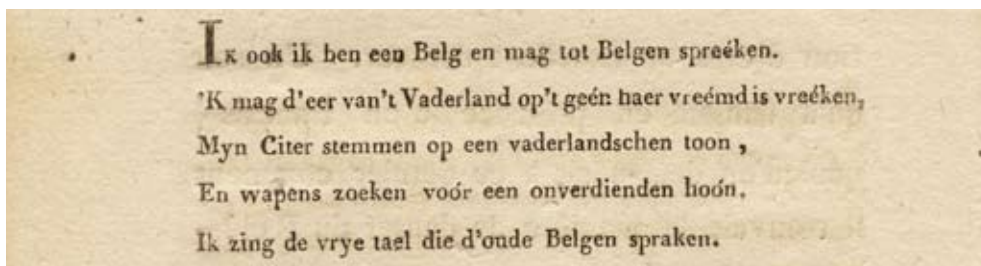
In zeden, weeldrigheyd; miskent zyn moedertael,

Ja, vringt zyn spraeklid tot onvaderlandsche toonen,

En durft daer in (ô smaed!) zyn eygen Neêrduytsch hoonen!

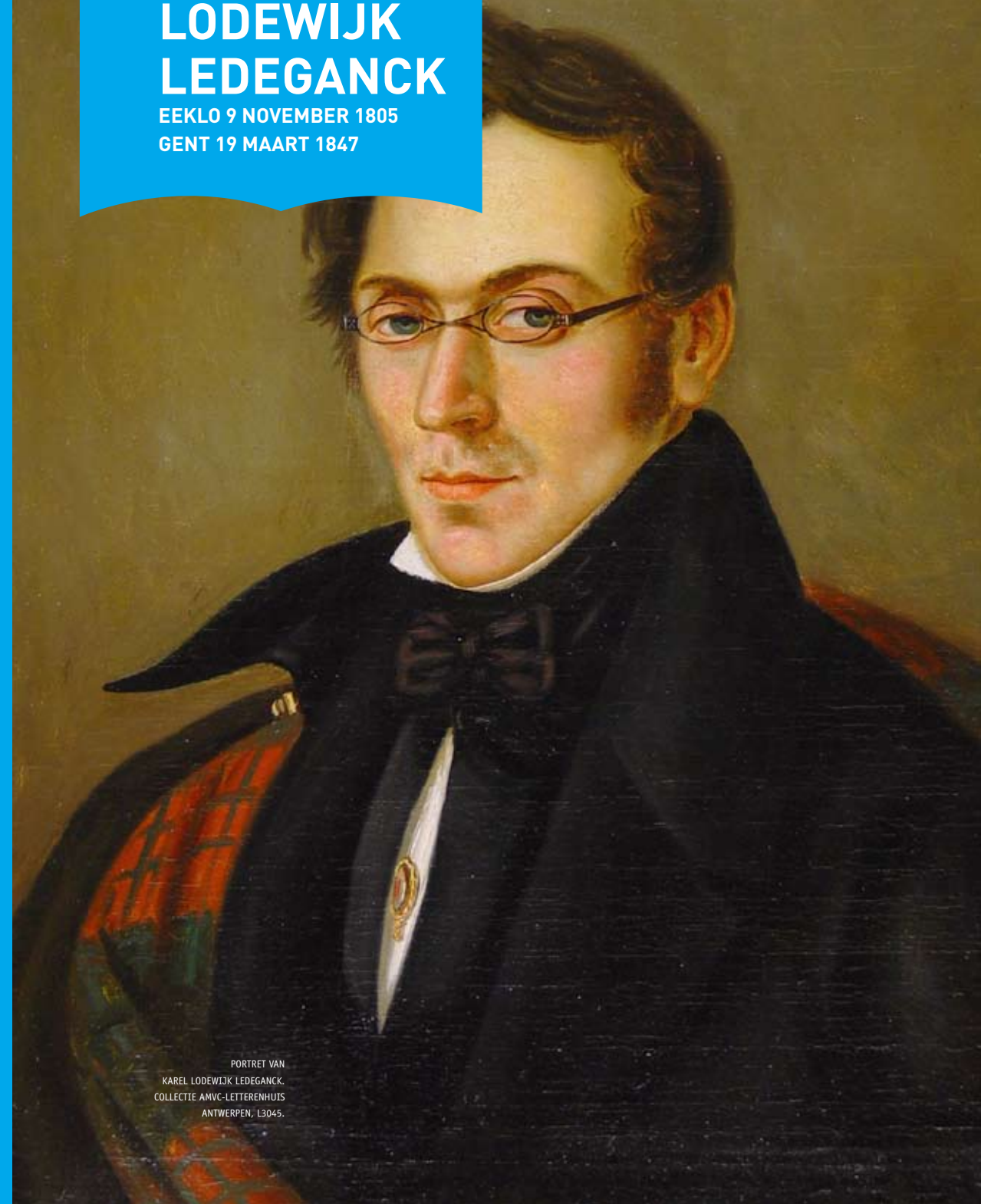
— UIT: *AEN DE BELGEN* (1818).

FRAGMENT UIT AEN DE BELGEN
VAN JAN FRANS WILLEMS (1818).
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN.

KAREL LODEWIJK LEDEGANCK

E EKLO 9 NOVEMBER 1805
G ENT 19 MAART 1847

PORTRET VAN
KAREL LODEWIJK LEDEGANCK.
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, L3045.

Eeklo is niet alleen de Herbakkersstad, maar evenzeer de Ledeganckstede. De officiële stichtingsakte van voetbalclub KFC Eeklo uit 1921 gaf het elftal zelfs de naam 'De Ledeganckzonen' mee. Eeklo is terecht fier op zijn dichter die er in 1805 het levenslicht zag. Zijn ouders waren eenvoudige lui en Ledeganck begon dan ook onderaan de maatschappelijk ladder als spoelenwinder bij een wever. Door zelfstudie wist hij zich op te werken: eerst hulpklerk op het Eeklose stadhuis, griffier van de districtscommissaris, nadien vrederechter in Zomergem en tenslotte schopte hij het tot provinciaal onderwijsinspecteur. De huidige campus lerarenopleiding van de Gentse Hogeschool werd overigens naar hem genoemd.

Zijn eerste stappen in de literatuur zette Ledeganck halverwege de jaren twintig. Jan Frans Willems, die na de Belgische revolutie naar Eeklo werd verbannen, steunde en stuurde zijn jonge Eeklose zielsgenoot in zijn dichtkunst. In Gent kwam de jonge dichter in contact met andere latere prominenten uit de Vlaamse letteren, zoals Prudens van Duyse en Ferdinand Augustijn Snellaert die bij hem het schrijversvuur aanwakkerden. In de jaar dertig publiceerde Ledeganck in letterkundige tijdschriften en twee jaar later volgde de dichtbundel *Bloemen myner Lente*.

Ledeganck kende succes, zowel op professioneel vlak als in zijn dichtkunst. Zijn grootnederlandse idealen begonnen af te zwakken en Ledeganck –vermoedelijk deels als carrièreplanning- helde hoe langer hoe meer over naar de (Franssprekende) bourgeoisie. Volgens sommige van zijn vrienden was het succes hem naar het hoofd gestegen. Feit is dat hij zich steeds meer inpaste in het Belgische staatsbestel. Kort nadat hij doctor in de rechten was geworden, werd Ledeganck benoemd tot vrederechter in Zomergem. In 1837 werd hij verkozen in de Oost-Vlaamse Provincieraad. Van dan af zat Ledeganck gewrongen tussen maatschappelijke carrière en verdediging van de volkstaal. Hij hield als eerste een Nederlandse redevoering in de Oost-Vlaamse Provincieraad. In zijn dichtkunst bleef hij het Nederlands trouw en schudde zelfs enkele pareltjes uit zijn pen. Zijn sterk romantische gedichten evolueerden naar een eigen stijl. Na de publicatie van zijn dichtbundel *De Drie Zustersteden* (1846), gewijd aan Gent, Brugge en Antwerpen, wat 'het dichterlijk evangelie van de Vlaamse Beweging' werd genoemd, werd hij als een dichterlijke held onthaald. In deze trilogie toonde hij zich de beste dichter van zijn generatie. Zijn verdiensten voor de Nederlandse taal in Vlaanderen ligt niet alleen in zijn dichtwerk, maar ook in de vertaling van Het Burgerlijk Wetboek (1841).

In 1897 werd in Eeklo een standbeeld opgericht ter ere van Karel Lodewijk Ledeganck. Het beeld was van Jules Lagae. Dit beeld voor Karel Lodewijk Ledeganck wordt in de toekomst geïntegreerd in de Meetjeslandse kunst- en poëzieroute.

STANDBEELD VAN JULES LAGAE
TER ERE VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

STANDBEELD VAN JULES LAGAE
TER ERE VAN LEDEGANCK IN EEKLO.
PRIVÉ-COLLECTIE OLIVIER SCHEIR.

Anekdote

In 1839 schreef Ledeganck *De Vrede*. Dit deed hij uit eigen beweging na de ondertekening van het Verdrag der XXIV artikelen, die de vrede tussen Nederland en België bezegelde. Het was een lofdicht op het nieuwe België en dat is opmerkelijk voor de orangist die Ledeganck voordien was. Koning Leopold I schatte het gedicht alvast naar waarde. De vorst stuurde een vleiende brief naar Ledeganck die ook een financieel toemaatje kreeg. In de wandelgangen sprak men niet meer over *De Vrede*, maar over het Vierhonderdfrankenlied.

Beknopte bibliografie

Zegepraal van 's Lands Onafhangelijkheid (1834), *Bloemen myner Lente* (1839), *Het graf myner moeder* (1839), *Het Burgslot van Zomergem* (1840), *De Zinnelooze* (1841), *De Boekweit* (1844), *De Drie Zustersteden* (1846).

HULDE AAN K.L. LEDEGANCK
BIJ DE PLECHTIGE ONTHULLING
VAN ZIJN STANDBEELD IN EEKLO IN 1897.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

Fragment*Aen Gent**Gy zyt niet meer**Gelyk weleer,**De trotsche wereldstad, die koningen deed beven;**Gy zyt niet meer dat leeuwennest,**Dat wydgeducht gemeenebest,**Dat tot de volkren sprak, het hoofd fier opgeheven;**Niet meer de bakermat van Vlaendrens heldenmoed,**Niet meer de zetelplaets van weelde en overloed.*

...

*O Neen, de roem**Is als een bloem,**Die nimmer wederbloeit, wanneer zy eens ontblaerde*

...

*En daerom,**nu Nog, min ik u,**O Gent! gelyk een spruit van adelyken bloede;**Gelyk den ryksten diamant**In de eerekroon van 't Vaderland;**Gelyk de schoonste telg die 't schoone Vlaendren voedde.**Ik min u, als 't gebloemt', dat in uw tuinen bloost,**En 'k juich, dat gy de wieg zyt van myn dierbaer kroost!*

...

*Geen ryker kroon**Dan eigen schoon!**De roos behoeft geen' glans van blakende robynen**De malsche wei, geen' roozengaerd:**De blanke zwaen, geen' pauwenstaert;*

...

*Daerom, gedenk**Den heil'gen wenk**Van al wat u omringt. Blyf trouw aen uw verleden;**Blyf steeds uw' Vlaemschen oorsprong waard!**Wees Vlaemsch van hert en Vlaemsch van aert!**Wees Vlaemsch in uwe spraek en Vlaemsch in uwe zeden!**Uw' roem en uw geluk vindt ge op dien weg alleen,**Met al de heerlykheid der dagen van voorheen!**— UIT: DE DRIE ZUSTERSTEDEN (1846).***PIETER
ECREVISSE****OBBICHT 3 JUNI 1804****EEKLO 26 DECEMBER 1879**

Op 2 december 1804 liet Napoleon zich op een koude winterdag tot keizer voor het leven kronen. Een paar maanden voordien werd Pieter Ecrevisse geboren, op zondag 3 juni in het dorpje Obbicht. Obbicht, gelegen aan de Maas, maakte toen nog deel uit van het grote Franse Rijk van Napoleon. Pas in 1839 zal het Nederlands grondgebied worden. Pieter Ecrevisse stamde uit een familie van papierfabrikanten. Maar toen hij al vroeg in zijn kindertijd drie vingers verloor onder een stamphamer in de papierfabriek, vond zijn moeder dat haar zoon maar beter kon gaan studeren. Hij werd onderwijzer. Toen in 1830 België onafhankelijk werd, werkte Ecrevisse als leraar wiskunde en Nederlandse Letterkunde in Charleroi. Kort nadien nam hij de studie opnieuw op, ging in Leuven rechten studeren en behaalde de titel van doctor in het kerkelijk en burgerlijk recht. Hij huwde in 1833 in Sittard, toen nog Belgisch grondgebied. Zes jaar later werd dat stukje Limburg in uitvoering van het Verdrag der XXIV artikelen Nederlands grondgebied. Pieter Ecrevisse, die een fel tegenstander was van die annexatie, besliste met have en goed naar België te verhuizen uit vrees voor represailles.

Hij werd benoemd tot vrederechter in Eeklo en toen in 1839 een snel-Belg-wet *avant-la-lettre* werd uitgevaardigd, gingen Ecrevisse en zijn gezin gretig in op het voorstel. Eeklo werd zijn tweede thuis. Hij voelde zich er opperbest in zijn huisje op de hoek van het Oosteindeken en de Patersstraat. Het leven ging hem dan ook voor de wind.

Naast België lag ook de Nederlandse taal hem nauw aan het hart. Als provincieraadslid hield hij zijn tussenkomsten in het Nederlands. Hij vond het belangrijk om de taal van de gewone man te spreken. Die gewone man moest volgens hem ook van onderwijs in het Nederlands kunnen genieten. Als vrederechter van een rustig kanton had Ecrevisse veel vrije tijd. Vanachter zijn schrijftafel stuurde hij de spannendste verhalen en boeken de wereld in, verhalen die zich meestal afspeelden in zijn geboortestreek waardoor hij ook wel de Limburgse Conscience werd genoemd. Tot zijn bekendste werken behoren: *De Bokkenryders*, *Jacob Van Artevelde* en *De Teuten*. Ecrevisse wou de bevolking ook informeren in het Nederlands. In 1848 richtte hij daarom zijn eigen weekblad *De Eecloonaer* (nu *De Eecloonaar*) op, ondertussen het oudste nog bestaande weekblad van België. Ecrevisse was ook een van de medestichters van de Taalcongressen en hij was gedurende enkele jaren medewerker van het Brussels blad *De Vlaamsche Stem*. Ecrevisse bleef tot aan zijn dood dromen van een hereniging van België en Nederland. Hij fantaseerde zelfs over de invoering van een gelijke munt voor beide landen.

Anekdote

Pieter Ecrevisse had een boontje voor de underdog en toonde zich steeds als een liefdevolle en rechtvaardig man. Dat had hij ook zijn moeder beloofd op haar sterfbed toen die in 1820 afscheid nam van haar toen 16-jarige zoon. Als een van haar laatste woorden prevelde ze haar zoon toe: "Mijn zoon, leer op u zelf rekenen en bewandel steeds het pad der deugd."

TITELPAGINA VAN DE EECLOONAER, 1849.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

Beknopte bibliografie

De Teuten (1844), *De bokkenryders in het land van Valkenberg* (1845), *De verwoesting van Maastricht* (1845), *Egmond's einde* (1850), *Het meilief van Geleen* (1858), *De gebroeders De Witt* (1859), *De vadermoorder* (1859), *De kanker der steden* (1860), *De stiefzoon* (1861), *De nicht uit de Kempen* (1864).

Fragment

Tussen Elslo en Geulle ligt een driehoekige plaats in een soort van dal, nu verborgen achter bomen en kreupelhout. Het is een mooi brokje natuur. Toch vermijden de mensen van Geulle zorgvuldig, hier na het vallen van de avond voorbij te komen. Kan het niet anders, dan werpen ze angstige blikken in het rond, maken een kruisteken en bidden het heksenwerend Sint-Jansevangalie. Als in de omgeving nog aan akkerbouw wordt gedaan, dan gebeurt dat uitsluitend bij volle daglicht. Geen schaapherder noch koewachter waagt zich hier vóór dageraad of na het vallen van de schemering. Het is alsof een engel met vlamvend zwaard staat opgesteld, om elke nieuwsgierige en onbevoegde van deze plaats verwijderd te houden.

— UIT: *DE BOKKENRYDERS IN HET LAND VAN VALKENBERG* (1845).

CONSTANT DUVILLERS

AVELGEM 1 AUGUSTUS 1803
WOUBRECHTEGEM 10 MEI 1885

PORTRET VAN CONSTANT DUVILLERS.
IN: REDANT, G., CONSTANT DUVILLERS,
ALIAS MEESTER LIEVEN (1803-1885),
DE HELLEBAARD – TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE KRING HERZELE, I, 3,
PP. 28-29.

KERK VAN MIDDELBURG EN GESCHRIFTEN
VAN CONSTANT DUVILLERS.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

Naast Guido Gezelle waren er in de negentiende eeuw wel meer geestelijken die behalve donderpreken ook lieflijke gedichtjes uit hun pen lieten vloeien. Een van hen was Constant Duvillers. Net als Gezelle werd hij uit de West-Vlaamse klei getrokken, maar Duvillers zou wel het grootste deel van zijn leven in Oost-Vlaanderen doorbrengen, want zijn moeder was van Zomergem.

Toen zijn vader vroeg stierf, begon de jonge Duvillers schrijflessen te geven om in zijn levensonderhoud te voorzien. Gestaaig werkte hij zich op en in 1828 werd hij tot priester gewijd. Hij werd onder meer leraar in Sint-Niklaas en vanaf 1836 pastoor in Middelburg, vandaag een deelgemeente van Maldegem. Bijna twintig jaar lang zal hij de parochie bedienen en zijn parochianen van op de preekstoel toespreken met West-Vlaamse tongval.

In 1854 trok hij nog dieper Oost-Vlaanderen in en verhuisde hij naar Woubrechtgem, nabij Aalst. Zijn Middelburgse parochianen had hij in die achttien jaar heel wat levensvreugde geschonken met zijn versjes, gedichten, liederen, proza en toneelstukken. Maar het waren niet alleen lieflijke rijmelarijen die 'meneer pastoor' uit zijn pen liet vloeien. Hij liet het ook niet na om zijn aversie van het Frans duidelijk te maken, als was het de taal van de duivel. Zo haalde hij in het hekeldicht *De Fransquillonnade of Dichtproef op de verbasterde Belgen, de Fransquijlons en Cie* (1842) zwaar uit naar de verfransing van Vlaanderen. Hij zag in de opmars van het Frans een gevaar voor het Belgische vaderland. Een nationaal zelfbewustzijn kon volgens hem

enkel en alleen leven via de moedertaal. De Vlaamse helden uit de middeleeuwen voerde hij daarbij aan als voorbeeld. Hij was ook een fervent tegenstander van het gekunstelde Nederlands, dat aan steeds meer regels onderhevig was. Al voor zijn priesterschap in Middelburg was Duvillers leraar in Sint-Niklaas. De Vlaamsgezinde priester-leraar, profileerde zich toen al als een groot voorvechter van de Nederlandse taal. Zonder blikken of blozen propageerde hij ook het vrije gebruik van de moedertaal en van de volkstaal. Daarmee was hij een van de eersten die openlijk kritiek had op het academische gesleutel aan de Nederlandse taal. Getuige hiervan:

*De letterkliever moog' u, woedend, wederstaen:
Ik zweer het, ik! gy zult gestadig zegepralen.
't Hervormen onzer tael bereikt alreeds de palen,
Die zelfs een Willems niet en mag te buiten gaen*

Duvillers blijft vooral bekend als meester Lieven, uitgever van de *Almanak van 't Meetjesland*, die tussen 1859 en 1885 verscheen en de naam Meetjesland populair maakte.

DOODSPRENTJE
VAN CONSTANT DUVILLERS.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

Anekdote

Toen een van de lezers van de *Almanak van 't Meetjesland* vroeg waar de toen weinig gebruikte naam Meetjesland vandaan kwam, diste Duvillers een verhaal op over Keizer Karel. De keizer, die bekend stond als een echte rokkenjager, bracht bij gelegenheid een bezoek aan Waarschoot. De reputatie van de keizer kennende, hadden alle moeders hun dochters verstopt en toen Karel in het dorp aankwam, zag hij enkel spinnende oude vrouwtjes voor het raam zitten. Zo zou de naam Meetjesland zijn geboren. Het gaat hier uiteraard om een verzonnen verhaal, maar mede dankzij deze publicaties van Duvillers, raakte de naam Meetjesland meer en meer bekend in Vlaanderen.

Beknopte bibliografie

Toneel: *Louis van Wyneghem, of den student te wege, zedelyk blyspel in 5 bedryven* (1840), *Grootmoeders verjaerdag, klucht in een bedryf* (1851), *Meester Hageman of den oolyken suykernonkel, klucht in dry bedryven* (1851).

Liederen: *Twintig nieuwe Liedjes, ten gebruyke der meisjesschool van Middelburg in Vlaanderen* (1844), *Volksliedjes met een geestig supplement voor den buytenman en voor Gent* (1845)

Proza: *Lofspraak der Polders* (1839), *Den baron Penninck, of samenspraken, waerin de Vlaemsche zeden getrouwelyk worden afgeschetst, volksboek* (1851), *Almanak van 't Meetjesland* (1859-1885).

Fragment

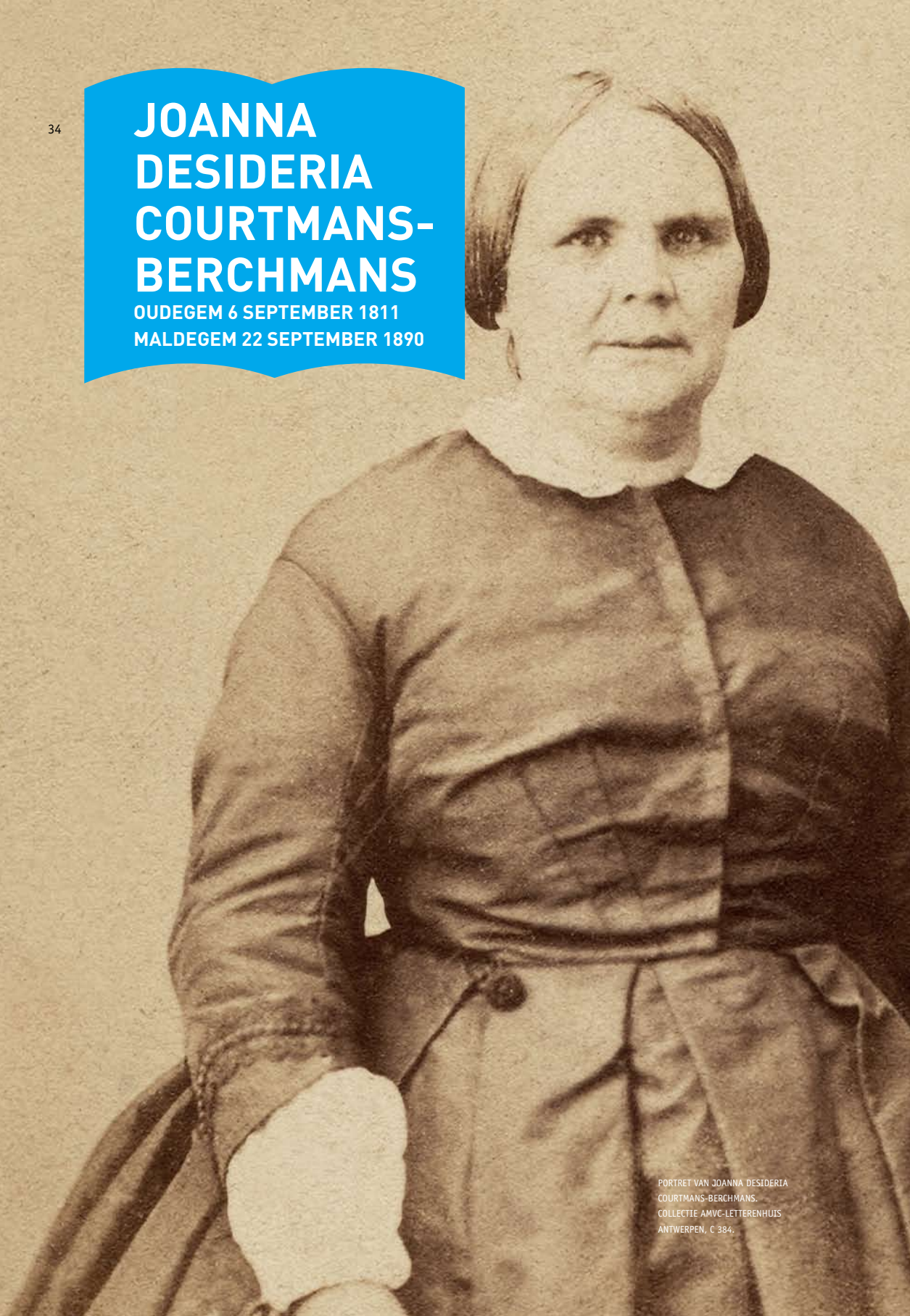
*Beklag en verontweerdiging wegens het verbannen,
uit de tael, van het expletivum EN, by ontkenningen.*
Nescio quid meditans nugarum. Hor.

Wat! is het toch wel zoo? Gy, uit de tael gebannen?
Gy, hoe onschuldig ook thands wreedelyk gedoemd,
Mijn boezemvriendje, gy?... en, ja, door zulke mannen
Waerop de vlaemsche Spraek- en Letterkunde roemt!...
O neen! gy blijft, o neen!... Ik zal de pen verbryzen
Veeleer dan ik u zoo voor eeuwig zie verwyzen;
O neen! - Ik zweer 't, gy zult in al mijn' schriften staen;
Met hen zult gy wellicht al pronkend' overgaen
Tot onze neven, ja, tot onze laetste neven.
De dichter moge vry u, schreeuwend, tegenstreven;
De letterkliever moog' u, woedend, wederstaen:
Ik zweer het, ik! gy zult gestadig zegepralen.
't Hervormen onzer tael bereikt alreeds de palen,
Die zelfs een Willems niet en mag te buiten gaen.

O hemel! wat heeft toch dat woordje misdreven,
Dat woordje, zoo vloeiend, welluidend en zacht?
Helaes, wordt er dus om twee letters gekeven
Door 't oude gebruik in de tale gebracht?
Hoe zal men dan kyven
En schreeuwen en schryven.

JOANNA DESIDERIA COURTMANS- BERCHMANS

OUDEGEM 6 SEPTEMBER 1811
MALDEGEM 22 SEPTEMBER 1890

PORTRET VAN JOANNA DESIDERIA
COURTMANS-BERCHMANS.
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, C 384.

Schrijven was in de negentiende eeuw vooral een mannenzaak. Een opmerkelijke uitzondering, samen met de vrijgevochten zussen Loveling, is Joanna Desideria Berchmans. Ze werd geboren in Oudegem, nabij Dendermonde, als dochter van de burgemeester. Uiteraard werd er thuis, zoals het in het huis van een toenmalige burgemeester past, Frans gesproken. Toen Joanna 19 was, kon ze haar kennis van de Franse taal verder aanscherpen op een kostschool in Wallonië. Het Vlaams was voor haar een exotische taal die ze enkel in de lokale dialectvorm had geleerd.

Pas toen ze in 1836 trouwde met Jan Baptist Courtmans, leerde ze de finesses en de schoonheid van de Nederlandse taal kennen. Haar kersverse man was immers leraar Nederlandse taal- en letterkunde en daarnaast ook gedurende jaren secretaris van de in 1836 opgerichte *Gentse Maetschappij van Vlaemsche Letteroefening*. Hij verfijnde bij haar de Nederlandse taal en bracht haar de liefde voor het schrijversvak bij. Via hem kwam ze ook in contact met enkele prominenten van de Vlaamse Beweging, waaronder Jan Frans Willems, Ferdinand Snellaert, Prudens van Duyse en Frans Rens.

Gesterkt door de ontmoetingen met zoveel letterkundig geweld, kruipt ze ook in haar pen. De eerste stapjes gebeuren aarzelend, met een eerste klein dichtstukje in 1839 in het *Nederduitsch letterkundig jaarboekje*.

Haar echte literaire carrière begon pas rond haar vijftigste, na de dood van haar man. Als jonge weduwe vestigde ze zich met haar acht kinderen in Maldegem, en stichtte er een kostschool. Dat verliep allesbehalve van een leien dakje. Ze verzette zich, onder meer via haar geschriften, tegen de uitbuiting van de kinderen op de kantwerkscholen, zoals er ook een in Maldegem was. Ze posteerde zich op de barricaden om de levensomstandigheden van de gewone man of de lagere burgerij te verbeteren. Zo beschrijft haar belangrijkste werk, *Het geschenk van den jager*, het leven van Gentse fabrieksarbeiders en hun gezinnen uit de buurt van de Muidepoort. Hiervoor kreeg Courtmans in 1865 de vijfjaarlijkse staatsprijs voor de Vlaamse letterkunde. Veel van haar boeken verschenen ook als feuilleton in de *Gazette van Gent*. Dit was onder meer het geval met *De burgemeester van 1819*, *Het geschenk van den Jager*.

COURTMANSLAAN IN MALDEGEM.
PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

STANDBEELD VAN FRANS TINEL TER ERE
VAN MEVROUW COURTMANS-BERCHMANS.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

In Maldegem werd een straat genoemd naar Mevrouw Courtmans: de Courtmanslaan. Ook het Koninklijk Atheneum in Maldegem draagt de naam van de schrijfster: de Courtmansschool.

Met de rug tegen de school staat het standbeeld van de hand van Frans Tinel voor Courtmans. Dit beeld werd in 1961, 150 jaar na de geboorte van Courtmans, onthuld. Het beeld zal in de toekomst geïntegreerd worden in de Meetjeslandse kunst- en poëzieroute.

Anekdote

De gemeente Maldegem maakte het Courtmans zeker niet makkelijk. Ook al was ze katholiek, toen ze in 1865 de vijfjaarlijkse staatsprijs voor Vlaamse letterkunde kreeg voor haar roman *Het geschenk van den Jager* verbood de gemeente het luiden van de klokken.

Beknopte bibliografie

Dichtbundels: *Eene handvol gedichtjes voor brave kinderen* (1855), *Het Pausdom* (1858).

Toneel: *De Rentmeester* (1856).

Proza: *De burgemeester van 1819* (1861), *Het Geschenk van den Jager* (1864), *Bertha Baldwies* (1871), *De Koewachter* (1873).

Fragment

Op eenen schoonen namiddag van het jaar 1847 zaten in de afspanning De Gouden Leeuw, die de schoonste herberg van het belangrijk vlaamsch dorp W. was, twee mannen op de aankomst der diligentie van Brugge op S. te wachten. Gewis verwachtte men dien dag iets bijzonders met den bankwagen, want de bazin liet van tijd tot tijd hare gasten gerust met elkander redekavelen, om van den huisdorpel de groote baan op te kijken.

Juist wanneer de nieuwsgierige vrouw aan het einde der lijnrechte baan de diligentie meende te bemerken, kwam er een jonge heer uit eene zijstraat, die de waardin met de woorden "is het hier in den gouden leeuw" van haar post dreef. "Ja wel," was het antwoord. "Wees zo goed binnen te gaan."

— UIT: DE GEMEENTE-ONDERWIJZER, 1911, MET EEN VOORWOORD VAN STIJN STREUVELS EN UITGEGEVEN

BIJ VICTOR DE LILLE, MALDEGEM.

DOODSPRENTJE MEVROUW COURTMANS,
PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

HIPPOLIET VAN PEENE

KAPRIJKE 11 JANUARI 1811

GENT 19 FEBRUARI 1864

Zij zullen hem niet temmen, de fiere Vlaamse Leeuw. Iedereen kent wel de eerste zin van het Vlaamse volkslied, gecomponeerd door Gentenaar Karel Miry, op tekst van Hippoliet van Peene. Hippoliet werd geboren in Kaprijke in 1811.

De kans was groot dat van Peene het als schrijver zou maken. Zijn grootvader was de stichter van een rederijderskamer in Boekhoute. Een van zijn ooms stichtte in Assenede een letterkundig genootschap en diens zoon werkte mee aan het *Nederduitsch letterkundig jaerboekje*. Maar ook de medische wetenschap was de familie van Peene niet vreemd. Zo was Hippoliet's vader als arts een tijdlang verbonden aan het militair hospitaal van Gent en nadien had hij een eigen dokterspraktijk. Aanvankelijk zag het er naar uit dat Hippoliet in de voetsporen van zijn vader zou treden. Na zijn Atheneumtijd in Gent studeerde hij er aan de universiteit en werd er in 1835 doctor in de geneeskunde. In datzelfde jaar vestigde hij zich in de Twaalfkamerenstraat met de bedoeling er een dokterspraktijk uit te bouwen. Maar na zijn huwelijk met de actrice en zangeres Virginie Miry legde hij zich meer en meer toe op zijn toneelwerk.

Hippoliet van Peene schreef meer dan zestig populaire, burgerlijke en historische zang- en blijspelen, drama's, kluchten en parodieën, grotendeels in het Nederlands, maar ook in het Frans. Om naast het schrijven ook een uitlaatklep op de planken te hebben stichtte hij in 1840 het gezelschap 'Broedermin en Taalyver' waarmee hij het ontstaan van een Nederlandstalige toneeltraditie inluidde. Als duivel-doet-al binnen zijn gezelschap – van Peene was zowel schrijver, acteur, regisseur, decorontwerper als koorleider – genoot hij een groot aanzien. Wanneer men vandaag in Gent over van Peene spreekt, zal men hem fier beschouwen als een van de mensen die aan de wieg stond van de wedergeboorte van het Vlaamse toneel. Zijn verdienste is vooral dat hij bij een erg breed publiek belangstelling wekte voor het Vlaamse toneel. Hij spoorde de mensen via zijn werken aan om het Nederlands en de Vlaamse dialecten als een volwaardige cultuurtaal te erkennen, hoewel hij ook nog enkele opera's in het Frans schreef. Zijn literaire kwaliteiten, ondanks het behalen van de staatsprijs, lagen beduidend minder hoog en in zijn historische stukken durfde hij vaak een romantisch loopje te nemen met de historische werkelijkheid.

Pas in 1973 riep een decreet van de vroegere Cultuurraad voor de Nederlandstalige Cultuurgemeenschap de eerste twee strofen van de Vlaamse Leeuw uit als officieel volkslied van Vlaanderen. Van Peene schreef het in 1847 als herinneringslied aan de Guldenensporenslag. Karel Miry, een neef van zijn vrouw, schreef er de melodie bij en de rest is geschiedenis. Aan de Vlaamse Kaai in Gent staat een villa uit 1898 ter ere van Hippoliet van Peene en Karel Miry. Op de gevel is te lezen: *Door hun zangen leerden zij hun volk / zijne taal en zijn land liefhebben.*

GEMEENTEHUIS EN PLEIN IN KAPRIJKE.
PRIVÉ-COLLECTIE FRANK GEYSSENS

TEKSTFRAGMENT VAN DE VLAAMSE LEEUW
DOOR HIPPOLIET VAN PEENE.
COLLECTIE DE EECLONNAAR.

FRAGMENT VAN DE VLAAMSE LEEUW
OP NOTEN DOOR KAREL MIRY.
COLLECTIE DE EECLONNAAR.

BEELD VAN PHILIP AGUIRRE Y OTEGUI
TER ERE VAN HIPPOLIET VAN PEENE
IN KAPRIJKE.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

In 2003 werd het kunstwerk van Philip Aguirre y Otegui onthuld ter ere van van Peene. Naar aanleiding van de viering van 750 jaar Guldenensporenviering in 2002 werd door het Open Monumentencomité Kaprijke het initiatief genomen om een kunstwerk in openbare ruimte te plaatsen ter ere van Hippoliet van Peene. Het kunstwerk stelt een man met een toeter voor. Die symboliseert de mens die zijn mening verkondigt.

Deze realisatie was het startpunt voor de integratie van bestaande beelden ter ere van Karel Lodewijk Ledeganck en Mevrouw Courtmans in een Meetjeslandse kunst- en poëzieroute. Deze route wordt aangevuld met nieuwe werken voor ondermeer Basiel De Craene in Waarschoot, Hieronymus Lauwerijn in Watervliet en Victor De Lille in Maldegem. Vanaf 2007 wordt er gewerkt aan twee nieuwe creaties ter ere van Cyriel Buysse uit Nevele en Jan Frans Willems in Eeklo.

Anekdote

In 1846 overtuigden van Peene en enkele van zijn vrienden bouwmeester-architect Louis Minard om een Vlaamse schouwburg te bouwen. Er was in Gent immers geen enkele zaal waar Vlaamse toneelgroepen terecht konden. De openingsplechtigheid van de Minardschouwburg werd opgeluisterd door de opvoering van zijn *Brigitta of de twee vondelingen*, een zangspel in drie bedrijven. Van dan af concipieerde van Peene zijn stukken speciaal voor die zaal.

Beknopte bibliografie

Toneel: *Keizer Karel en de Berchemsche boer* (1841), *Jacob van Artevelde* (1841), *Siska van Roosemael* (1844), *Een man te trouwen* (1845), *Matthias de beeldstormer* (1858).

Libretto's: *Jacques d' Artevelde* (1846), *Charles Quint* (1857).

Liederen: *De Vlaemsche Leeuw* (1847).

Fragment

*Het wraaksein is gegeven, hij hun tergen moe;
Het vuur in 't oog, met woede springt hij den vijand toe.
Hij scheurt, vernielt, veplettert, bedekt met bloed en slijk
En zegepralend grijnst hij op 's vijands trillend lijk.
Zij zullen hem niet temmen, zolang een Vlaming leeft,
Zolang de Leeuw kan klauwen, zolang hij tanden heeft.
Zolang de Leeuw kan klauwen, zolang hij tanden heeft.*

— LAATSTE STROFE UIT DE VLAEMSCH LEEUW (1847).

LEONARD- FRANS DAVID

HARELBEKE 7 DECEMBER 1819
AALTER 10 AUGUSTUS 1883

MATHILDA VAN PEENE

KOEWACHT 16 JANUARI 1829
AALTER 29 AUGUSTUS 1885

PANORAMA VAN AALTER.
PRIVÉ-COLLECTIE.

Het echtpaar David - van Peene behoort wellicht niet tot het bekende lijstje van Meetjeslandse taalminnaars. Geen van beide zijn van oorsprong Meetjeslanders, maar het lot bracht hen samen in Aalter.

De vader van Leonard-Frans was klompenmaker en koorddraaier in Harelbeke. De jonge David had uitstekende schoolresultaten en stond daardoor enkele jaren later zelf voor de klas. Toen hij twintig was, werd hij benoemd tot onderwijzer aan de kostschool in Deerlijk en later in Oostakker. Daarmee was hij al in Oost-Vlaanderen beland, maar het Meetjesland won zijn hart pas in 1845, geholpen door de schoolwet van drie jaar eerder. Die wet stelde dat elke gemeente over een gemeenteschool moest beschikken. Hiermee zag David zijn kans om zijn kandidatuur te stellen om hoofd te worden van de gemeenteschool van Aalter: met succes! De school, gebouwd op de Boomgaard, opende in 1845. Er waren 56 betalende leerlingen, eerst gemengd, vanaf 1853 waren enkel jongens toegelaten.

Het leven van Leonard-Frans David, of meester David zoals hij in het dorp bekend was, veranderde toen de mooie Mathilda van Peene in zijn leven stapte. Mathilda was tien jaar jonger dan hij en vermoedelijk leerden de twee elkaar kennen via de literaire wereld, want David onderhield op dat moment al nauwe contacten met Prudens Van Duyse en Frans Rens. Hij schreef, behalve enkele bijdragen in tijdschriften, een pak gedichten, fabels en historische verhalen. Hoewel hij op de kostschool in het Frans was opgevoed, schreef hij steevast in het Nederlands, vermoedelijk aangemoedigd door zijn literaire vrienden zoals Van Duyse. Van David is volgend versje.

*Want weldra, ja, slaet het uur
Dat het vlaems in regt en eer,
wordt hersteld gelyk weleer*

Naast de liefde voor de Nederlandse volkstaal vertoont het werk van David een streng christelijke inslag. Niet zelden hadden zijn stukken een moraliserende toon en beschreven ze het medelijden met de armen en misdeelden.

Zijn vrouw, Mathilda van Peene, had meer literaire kwaliteiten, maar produceerde beduidend minder. Ze was een dochter van een geneesheer en werd geboren in het Nederlandse Koewacht. Door haar huwelijk kwam ze in Aalter terecht. Daar schreef ze onder meer een hulde aan Koning Leopold I, ter ere van zijn 25 jaar koningschap. Toch heeft ze bij leven verder niet veel gepubliceerd. Postuum verscheen nog de dichtbundel *Nevelbloemen. Nagelaten Gedichten van Mevr. David, geboren Mathilda van Peene, verzameld en in 't licht gegeven door Karel Bogaerd*.

De schoolstrijd, die woedde vanaf 1879, moet het echtpaar geen goed hebben gedaan. Davids schoolgemeenschap slonk van ruim 140 jongens tot slechts 45 leerlingen. Moedeloos ging hij op rust in 1882 en stierf een jaar later. Zijn vrouw volgde hem in 1885.

Anekdote

Toen Leonard-Frans David in 1844 benoemd werd tot gemeenteonderwijzer, had hij ook nog een tegenkandidaat: Boeteman uit Deerlijk. Diens kandidatuur werd door de gemeenteraad verworpen omdat hij onvoldoende Vlaams kon. De gemeenteraad argumenteert dan ook, in het Frans: *mais ce jeune homme n'enseigne que très difficilement le flamand et le Conseil est d'avis qua la langue flamande doit être chez nous une des principales branches de l'institution.*

Beknopte bibliografie**LEONARD-FRANS DAVID**

Zedenverhalen: *De gravin van Aarlen* (1852), *De rijkste der vorsten* (1861), *Het slot van Bellem* (1862), *Het jagershuisje* (1862).

Fabels: *De spinnenkop en de zijdeworm* (1861), *De knaap en het vinkje* (1869), *Het kind en de beek* (1876).

Gedichten: *Het Bloempje* (1847), *Bestendigheid der deugd* (1853), *Ware ik een kleine vogel* (1861), *Lentelied* (1863), *Schoon en deugzaam* (1864), *Menschenkennis* (1865).

MATHILDA VAN PEENE

Hulde aan Zijne Majesteit Leopold I, koning der Belgen, bij de 25ste verjaring zijner troonbeklimming (1856), *De Zaterdag in Zeeland* (1860), *Gebroken harten* (1863), *Mirtebladen* (1870), *De Zeeuwsche koopdag, eene dichterlijke zedeschets* (1871), *Nevelbloemen* (Postuum, 1886).

ROSALIE

NEVELE 19 MAART 1834

NEVELE 4 MEI 1875

**& VIRGINIE
LOVELING**

NEVELE 17 MEI 1836

NEVELE 1 DECEMBER 1923

PORTRET VAN DE GEZUSTERS
ROSALIE EN VIRGINIE LOVELING EN
PAULINE (DE MOEDER VAN CYRIEL BUYSSE).
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, B 212/P.

De zusjes Loveling zijn geboren en getogen in Nevele. Na de zelfmoord van hun vader Herman Anton Loveling in 1846 verhuisde hun moeder, Marie Comparé, naar haar zoon in Gent. Cesar Fredericq, derde zoon uit haar eerste huwelijk, was een halfbroer van Virginie en Rosalie. Zijn huis in de Sleepstraat was een verzamelplaats van jonge progressieve intellectuelen met een liberaal-antiklerikaal gedachtegoed. De zusjes waren uiteraard te jong om aan de hoogdravende gesprekken deel te nemen, maar de cultureel-intellectuele sfeer in het huis heeft hen diepgaand beïnvloed. Rosalie en Virginie bleven enkele jaren in Gent en ontmoetten er ook vooraanstaande figuren uit de Vlaamse Beweging.

Toen ze enkele jaren later naar Nevele terugkeerden, zetten de zusjes Loveling zich aan het schrijven. De invloed van de Vlaamse Beweging en het liberalisme zijn zeker en vast merkbaar in hun boeken en gedichten. Rosalie Loveling debuteerde in 1864 met een verhaal dat ze uit het Duits had vertaald. Samen gaven Rosalie en Virginie enkele poëziebundels uit. Maar het duoschrijverschap was geen lang leven beschoren. Al op 41-jarige leeftijd stierf Rosalie.

Virginie schreef na het overlijden van haar zus voornamelijk novellen en romans. Met haar neef Cyriel Buysse — haar tweede zus Pauline was de moeder van Cyriel — publiceerde ze in 1912 *Levensleer*. Vaak typeerde Virginie het toenmalige tijds klimaat, waarbij ze er niet voor terug schrikte om gevoelige onderwerpen zoals de taalstrijd, geloof en vrouwenemancipatie aan te snijden. Virginie was zeer ontwikkeld en beheerste meerdere talen waaronder het Duits, Frans en Italiaans. Voor die tijd was ze een erg ongebonden, zelfs merkwaardige vrouw die verre reizen maakte naar Italië en het zuiden van Frankrijk. In 1899 erfde ze een som geld van een vriend en ondernam ze een maandenlange reis door Australië. Toen ze 78 was, brak de Eerste Wereldoorlog uit. Tijdens de Grote Oorlog nam ze het profiel aan van de oorlogsverslaggeefster. Ze beschreef in haar *Oorlogsdagboeken* de gruwel van de oorlog en vertelde over haar bezoeken aan de ruïnes van Leuven en Lier. Ze ging zelfs op zoek naar de wrakken van neergehaalde zeppelins en vliegtuigen. Ze genoot toen al enige tijd literaire erkenning. Voor de roman *Een dure eed* uit 1891, kreeg ze immers de vijfjaarlijkse Prijs voor Nederlandse Letterkunde.

Anekdote

Rosalie en Virginie Loveling moeten erg onder de indruk zijn geweest van de dood van Jan Frans Willems in 1846. Rosalie was toen 12 en Virginie 10. Ze maakten allebei een tekening van de begrafenis van Willems met in het midden het opschrift 'Willems is dood'. Boven de personen op de tekening schreven ze ook de namen van de begrafenisgangers: P. van Duyse, F. Rens, H. Conscience, Th. van Ryswyck, Mevrouw Courtmans,

Beknopte bibliografie

ROSALIE LOVELING: *Vreest gij niet* (1853), *Trinia* (1864), *Het licht op oog* (1866).

VIRGINIE LOVELING: *Fideel en Fidelineken. Verhaal voor kinderen* (1883), *De spinnekop, Braaf maar niet onbedachtzaam zijn en Gevangen zijn, Drie verhalen voor kinderen* (1884), *De sledevaart* (1884), *De muisjes* (1884), *Een winter in het Zuiderland* (1890), *Een dure eed* (1891), *De troon van Engeland* (1893), *De twistappel* (1904), *Een revolverschot* (1911), *Levensleer* (samen met C. Buysse) (1912).

ROSALIE EN VIRGINIE LOVELING: *Gedichten* (1870).

Fragment

IK WEET NIET

"Ik weet niet," suisde 't stroomend beekje,

"Noch wat ik ben, noch waar ik ga."

"En ik dan?" zuchtte in de hoge boomen

't Geritsel van den wind het na.

"En ik? en ik?" zei braam en bieze,

"En ik?" riep alles ondereen.

En 't zand, dat opstoof langs de wegen,

Wist niet waarom, wist niet waarheen.

Een meesje zat op 't wilgentronkjen

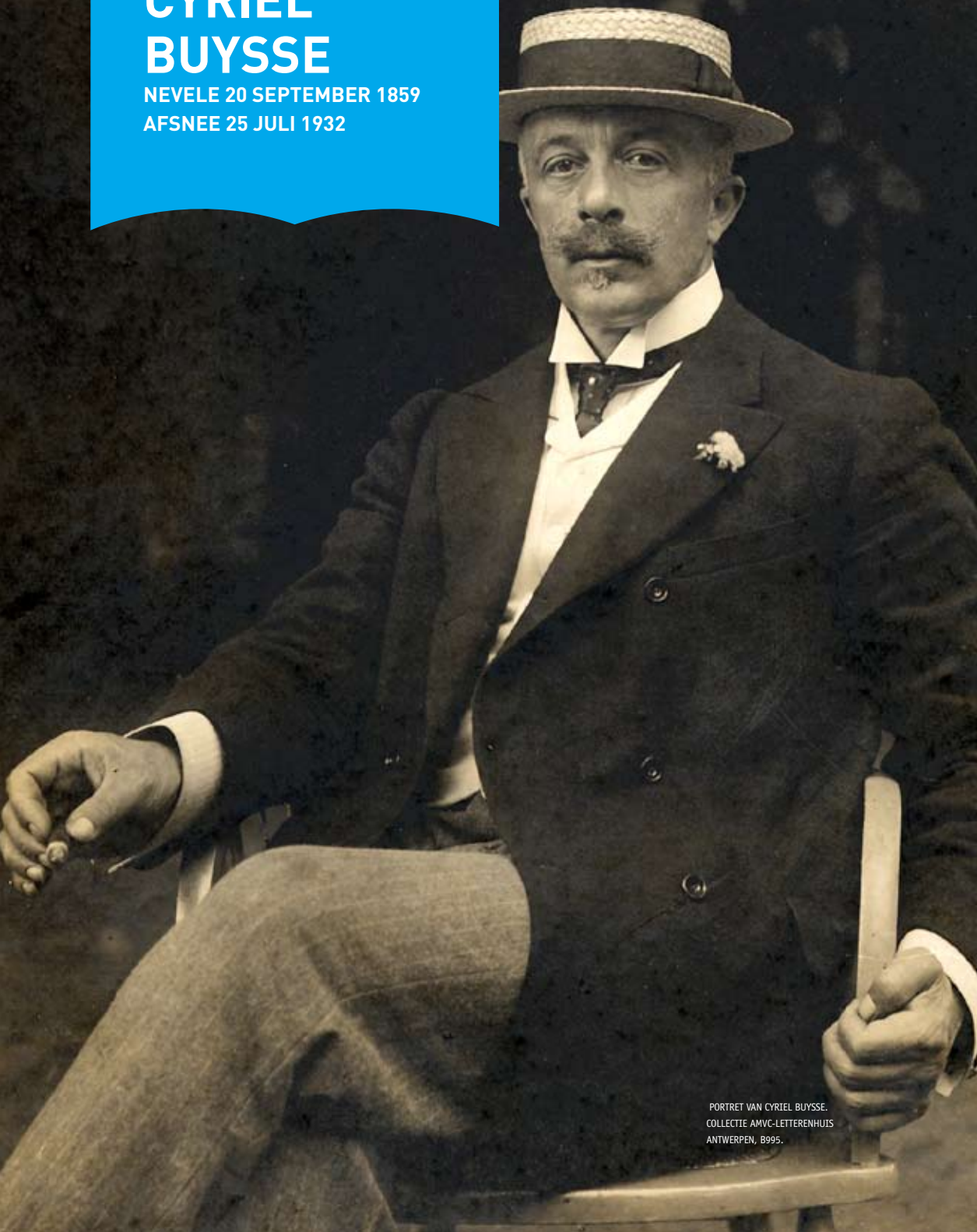
En vloog langs 't water zoekend voort.

Hebt gij nooit in uw eigen harte

Een weerklink van die stem gehoord?

CYRIEL BUYSSE

NEVELE 20 SEPTEMBER 1859
AFSNEE 25 JULI 1932

PORTRET VAN CYRIEL BUYSSE.
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, B995.

Cyriel Buysse is zonder twijfel de meest bekende Meetjeslandse schrijver uit de negentiende eeuw. Hij is nog steeds onlosmakelijk met Nevele verbonden. Volgens sommigen waart zijn geest zelfs tot op de dag van vandaag nog door de gemeenteraad. Nochtans had Buysse een haat-liefde verhouding met zijn geboortedorp. De schrijver werd er geboren in 1859 en hoewel hij er in 1896 wegtrok, keerde hij geregeld terug en in tal van zijn werken vindt men de link met de gemeente Nevele. Soms schreef hij er positief over, maar vaak ook schertsend. Zo schreef hij onder meer over de wijk den Hul. Hij portretteerde de wijk vol minachting als een verzameling vloekende boeven en verketterde vechtjassen waar het met de zeden niet te nauw werd genomen. Maar, het is geweten dat hij er zelf geregeld op café zat.

Cyriel Buysse behoorde tot een welgestelde familie. Zijn vader had een cichoreifabriek in de Thieltstraat in Nevele, de huidige Cyriel Buyssestraat, en was een tijdje schepen in Nevele. Cyriel had eerst een baantje als bediende van de burgerlijke stand op het gemeentehuis. Maar nadat zijn vader geen schepen meer was, werd hij daar ontslagen. Korte tijd nadien schreef hij fictieve gemeenteraadsverslagen, waarin hij de burgemeester en schepen als een stelletje ongeletterden afschilderde, wellicht de ultieme wraak voor zijn ontslag. Hiermee had hij ook de kracht van de pen ontdekt.

Gestimuleerd door zijn tante, de schrijfster Virginie Loveling, legde hij zich verder toe op het schrijven van verhalen. Schrijven was ook het enige waar hij zich mee bezig moest houden, want na zijn baan op het gemeentehuis heeft Buysse nooit echt gewerkt. Toen hij trouwde met de steenrijke Nederlandse Nelly Dyserinck, kon hij zich volledig op zijn carrière als schrijver concentreren. Hij was ook stichtend lid van het toonaangevende literair tijdschrift *Van Nu en Straks*. Tot de Eerste Wereldoorlog vond Cyriel Buysse zijn trouwste lezerskring in Nederland. Hij was de eerste Vlaamse schrijver die mocht debuten bij een Amsterdamse uitgever. In die periode vond hij bij de overwegend katholieke Vlaamse opinie en ook bij de flaminganten weinig bijval omdat hij het Vlaamse volksleven op een voor die tijd ontraditionele wijze voorstelde: realistisch en soms ironisch. Hij beschreef het leven zoals hij het zag, met meer sympathie en begrip voor de lagere sociale klasse dan de hogere. De zin *Vadere ik ga naar Amerika!* uit *Het Gezin van Paemel* is, mede dankzij de verfilming, inmiddels uitgegroeid tot een klassieker. Buysse stond bekend als een zwaar tegenstander van de adel. Maar op 21 juli 1935, vier dagen vóór zijn overlijden, werd hem door Koning Albert I zelf de baronstitel verleend. Zijn wapenspreuk luidde 'In de hoop van vrede'. Naar verluidt ook de naam van een café in Nevele, maar of hij hiermee een laatste keer de spot wou drijven met de adel, is niet zeker.

Anekdote

Cyriel Buysse was een van de allereersten die een 'automobiel' bezat. Hij schiep er genoeg in om met zijn auto in Nevele te paraderen. Maar met die auto maakte hij ook reizen, zelfs tot in Zuid-Frankrijk. Vrijwel ongezien in die periode, waarin de wegen nog niet waren voorzien op autoverkeer. Over die avonturen schreef hij ook een pak verhalen.

Beknopte bibliografie

Proza: *Het recht van den sterkste* (1893), *De Biezenstekker* (1894), *Het leven van Rozeke van Daelen* (1906), *Het Bolleken* (1906), *Lente* (1907), *Het ezelken* (1910), *Tantes* (1924), *Uleken* (1926).

Toneel: *Het gezin van Paemel* (1903), *Het recht* (1908).

Fragment

De Zijstraat was een erg slecht befaamde buurt..., wijd bekend ook in 't omliggende, om de losbandigheid en de degradatie van haar bewoners. Daar leefde, in krochtige, bouwvallige, ordeloos verspreid staande hutten, midden in een onnoemelijke gemeenschap van seksen en verwantschappen, een barre bevolking van bedelaars en dieven, van wild- en struikrovers, de schande en de schrik van de gemeente. De deftige burgers en eerlijke boeren wilden hoegenaamd geen uitstaans hebben met die wijk van 't dorp, waar elke zondag in de kroegen vreselijk schandaal gepleegd en met messen gevochten werd; alleen een dronken boer- of burgerszoon zou er zich 's nachts soms wagen, op zoek naar het baldadig genot in drank en lage vrouwen.

— UIT: SCHOPPENBOER (1898).

De Zeistraat (bij Buysse gespeld als Zijstraat) is een nog steeds bestaande straat in Nevele die in de volksmond bekend stond als een deel van de wijk 'den Hul'.

VICTOR DE LILLE

MALDEGEM 2 NOVEMBER 1863

MALDEGEM 15 JUNI 1940

Toen de kleine Victor als jongste van acht kinderen in een arm Maldegems gezin in een petieterig arbeidershuisje ter wereld kwam, kon niemand vermoeden dat zestig jaar later heel Maldegem over hem zou spreken en dat hij ooit nog zou opduiken in een TV-feuilleton.

De pientere Victor wist zich snel op te werken door hard te studeren. Hij ging van Maldegem te voet naar Eeklo om er les te volgen aan het Sint-Vincentiuscollege. Tijdens zijn collegetijd schreef hij al heldhaftige geschiedkundige verhalen: *De Verwoesting van de Abdij van Zoetendale* (1878) en ook *Pieter Avesoete* dat later, in 1888, bekroond werd in Antwerpen.

Zijn baan als onderwijzer in Donk ruilde hij in 1887 voor de post van gemeenteontvanger van Maldegem dat toen ongeveer 10 000 inwoners telde. De schrijfstiel bleef echter kriebelen, en in 1888 stichtte hij het weekblad *'t Getrouwe Maldegem*. Aanvankelijk werd het blad in Eeklo gedrukt, maar al gauw begon hij met een eigen drukkerij. In zijn weekblad had hij ook een rubriek voorzien met kleine pittige nieuwtjes. Hij titelde de rubriek *Duimpjes*. Die naam gebruikte hij later ook voor zijn uitgavenreeks van kleine maar relatief kwaliteitsvolle volksboekjes tegen een erg scherpe prijs. *'Om op aantrekkelijke wijze het volk van zijne eigene goede schrijvers te doen lezen'*, was zijn devies. In deze reeks verschenen verhalen van Maurits Sabbe, Karel Vanden Oever, Pieter Ecrevisse en Mevrouw Courtmans. Ook Felix Timmermans, die er zelfs in debuteerde, net als Stijn Streuvels overigens met *Lenteleven* (1899). De Lille kon nog meer pluimen op zijn hoed steken. Zo rolde van zijn drukpersen ook de eerste geïllustreerde Reinaertbewerking (1909). *'t Getrouwe Maldegem* groeide naar 10 000 verkochte exemplaren. In zijn weekblad streed De Lille onder meer voor het behoud van de kerktoren van Maldegem, maar ook voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit.

Zijn hoogtepunt werd brutaal onderbroken door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. In 1914 werd hij opgepakt door de Duitsers en werd zijn drukkerij ontmanteld. Na een omzwerving naar Genève, keerde hij naar Maldegem terug waar hij zijn weekblad en de Duimpjesuitgave weer opstartte. Eind jaren 1920 overtrof hij zijn succes van voor de oorlog en dat dankzij een aantal verschillende, mysterieuze moorden in en rond Beernem. De Lille raakte geïntrigeerd door de zaak, beet er zich als een volleerd Sherlock Holmes in vast en trok zelf op onderzoek uit. Al snel vermoedde hij een doofpotoperatie die hij breed en smeugig uit de doeken deed in zijn weekblad. *'De drukpers leeft van al wat slecht is, en doet al wat slecht is leven'*, was een van zijn uitspraken. *De Moorden van Beernem*, waaronder ze bekend stonden, brachten het weekblad van De Lille naar 45 000 verkochte exemplaren. De Lille genoot op die manier een ruime bekendheid en waagde hierdoor de stap naar de politiek. In 1929 werd hij tot volksvertegenwoordiger verkozen. Zijn *Duimpjesuitgaven* gingen in 1928 ter ziele, en zijn weekblad *'t Getrouwe Maldegem* overleefde de Tweede Wereldoorlog niet. Victor De Lille stierf in 1940.

TITELPAGINA DUIMPJESBLAD,
12 NOVEMBER 1898.
PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

TITELPAGINA DUIMPJESUITGAVE, 1830.
PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

TITELPAGINA VAN GETROUWE MALDEGHEM.
COLLECTIE DE EECLOONAAR.

BEELD VAN MAEN FLORIN
TER ERE VAN VICTOR DE LILLE
IN MALDEGEM.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

OUDE DRUKKERIJ VAN DE LILLE
MET HET KASTEELTJE IN MALDEGEM.
PRIVÉ-COLLECTIE.

Eind 2006 werd in Maldegem een beeld onthuld ter ere van Victor De Lille. Victor De Lille werd door beeldhouwster Maen Florin vereeuwigd met een beeld van een jonge man, geplaatst op een sokkel van boeken. Dit beeld verwijst naar de Duimpjesreeks en naar de intellectuele groei van een kind naar jongeling.

Beknopte bibliografie

Proza: *De verwoesting van de Abdij van Zoetendaele* (1875), *Pieter Avesoete* (bekroond in 1888).

Anekdote

Victor De Lille en zijn verhalen over de moorden van Beernem herleefden in de populaire TV-serie *De bossen van Vlaanderen*. Volgens de verhalen werd in 1915 het vermoorde lichaam gevonden van de man van de minnares van burgemeester Ridder de Vrière. Er volgen nog een aantal moorden en Victor De Lille, gespeeld door Eeklonaar Jo De Meyere, trekt op onderzoek uit en publiceerde alles in zijn *'t Getrouwe Maldegem*.

Fragment

In een der schoonste dorpen van Vlaanderen stond er, over een tiental jaren, eene werkmanswoning, waar de kleinste schooljongen den weg hadde naar geweest. Het was de woonst van Pieter Avesoete, den knapsten timmerman van het dorp. Dit huisje noodde u, om zoo te zeggen, naar binnen.

Aan zijne schaaftank stond vader Avesoete, een man van ietwat door de veertig, met blijden lust te zagen en te kloppen; hij groette u en wist zelfs een aangenaam gesprek te onderhouden, zonder dat zijn werk er door veronachtzaamd scheen.

— UIT: PIETER AVESOETE (1888).

HECTOR PLANQUAERT

WORTEGEM 21 DECEMBER 1863
OUTER 3 JUNI 1953

PORTRET VAN HECTOR PLANQUAERT.
COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS
ANTWERPEN, P 549.

Eigenlijk had Hector Planquaert bij zijn geboorte alles om fluitend door het leven te stappen. Zijn vader Marcellinus Planquaert stond in Wortegem bekend als een populair nijveraer en burgemeester. Planquaert junior genoot een onberispelijke opvoeding. Hij liep school aan het college van Oudenaarde, waar maar weinig Nederlands werd gesproken. Toen hij hierna naar het jezuïetencollege in Doornik werd gestuurd, kreeg hij helemaal geen Nederlands meer te horen. Zijn woedende reactie op deze situatie typeert hem. Hij riep twee Nederlandstalige vrienden bij zich en samen schreven ze elke week een opstel in het Nederlands dat ze samen voorlezen en verbeterden. Ook in zijn later leven verkoos Planquaert steeds de moeilijkste weg. Zo werd hij via zijn zus eigenaar van de stroop- en suikerijfabriek Putman in Zomergem. Maar politiek, journalistiek en literatuur genoten veel meer zijn interesse dan de directeursstoel met bijhorende sigaar. Rond 1899 verkocht hij zijn niet-renderende zaak waar hij nauwelijks naar om had gekeken. Het jaar voordien had hij zich in Gent als advocaat gevestigd. In die functie vocht hij tegen onrecht en ijverde hij ervoor om zijn redevoeringen in het Nederlands te houden. Ook in zijn boeken, uiteraard geschreven in de volkstaal, wilde hij het Vlaamse volk beschermen tegen uitbuiting en onrecht. Zoals zo velen in de negentiende eeuw fantaseerde Planquaert over dappere ridders, schone jonkvrouwen en grote versterkte burchten uit een rijk Vlaams verleden.

Hij debuteerde met de roman *Lambrecht Van Loo*, een ridderroman gesitueerd in de elfde eeuw. Een jaar later verscheen van hem *De Dood van Karel den Goede*, een toneelstuk dat werd bekroond met de driejaarlijkse prijs der Nederlandsche Toneelletterkunde. Planquaert had niet enkel een passie voor schrijven. Ook de politiek, die hij met de paplepel had meegekregen, boeide hem. Maar opnieuw ging hij wars in tegen de ideeën van zijn vader. Hij nam het op voor de arme boeren en arbeiders die vaak in erbarmelijke omstandigheden moesten leven, terwijl de clerus de kant van de rijken koos. Toen Adolf en Pieter Daens in Aalst furore maakten, twijfelde Planquaert niet en sloot zich bij hen aan.

In 1894 stichtte hij de onafhankelijke Christen-democratische kernen in de arrondissementen Gent en Eeklo. Het was een tijd dat de Daensisten nog door donderpreken veroordeeld werden van op de kansel. Na de verkiezingen in 1895 waaraan Planquaert had deelgenomen, werd hij zelfs door pastoor Fordeyn van Zomergem schriftelijk tot de orde geroepen. Koppig als hij was trok hij zich van die vermaning niks aan en zette hij door. Zijn strijdlust bezorgde hem de bijnaam 'de leeuw van Zomergem'. Toch raakte hij nooit als parlamentslid verkozen. Een nog grotere ontgoocheling wachtte hem na de Eerste Wereldoorlog toen hij in België niet langer gewenst was en meer dan tien jaar in Duitsland moest verblijven. Terug in België probeerde hij opnieuw in het Nederlands te schrijven, maar al gauw kwam het besef dat hij niet over het talent beschikte om tot een ruimer publiek door te dringen.

Anekdote

De Vlaamsgezinde advocaat Maurits Josson had zich in 1901 en 1903 laatdunkend uitgelaten over de rol van sommige Fransgezinde burgers in 1830, wat de familie van generaal Charles Niellon persoonlijk opnam. Ze daagden Josson voor de rechtbank, die zich liet verdedigen door Hector Plancquaert en Emiel Schiltz. Maar toen zij in het Nederlands wilden pleiten, ontstond er herrie. De tegenpartij eiste een Franse rede en werd hierbij gesteund door de zittende magistraat, die wel toegaf dat men het recht had om in het Nederlands te pleiten, maar dat het een 'inconvenance' was, vermits de tegenpartij de taal niet verstond. Plancquaert en Schiltz hielden voet bij stuk, waarop de advocaten van de tegenpartij kwaad de rechtszaal verlieten. De Raad van de Orde van de Brusselse Balie besliste daarop dat tuchtstraffen zouden worden opgelegd aan advocaten die in het Nederlands zouden pleiten tegen Nederlandsonkundige collega's.

Beknopte bibliografie

Toneel: *De Dood van Karel den Goede* (1889), *De Dorpsklappeien* (1892), *Der Alte diener* (1922), *De graaf van Puyenbroeck* (1931), *Et nunc Erudimini of De dood van de Czar* (1934).

Proza: *Lambrecht Van Loo* (1888), *De Lotgevallen eener Kasteeljuffrouw* (1894), *Uit den boerenkrijg* (1896), *De geldwolf* (1907), *Jan Vleminx. Een verhaal uit den tijd van de opkomst der Christine Democraten in Vlaanderen* (1910)

Fragment

O, mijn Johanna! O mijn duurbaar kind!

Mijn roem, mijn hoogmoed! Bloem van Vlaanderen!

Die alle vrouwen overtrof in bloei

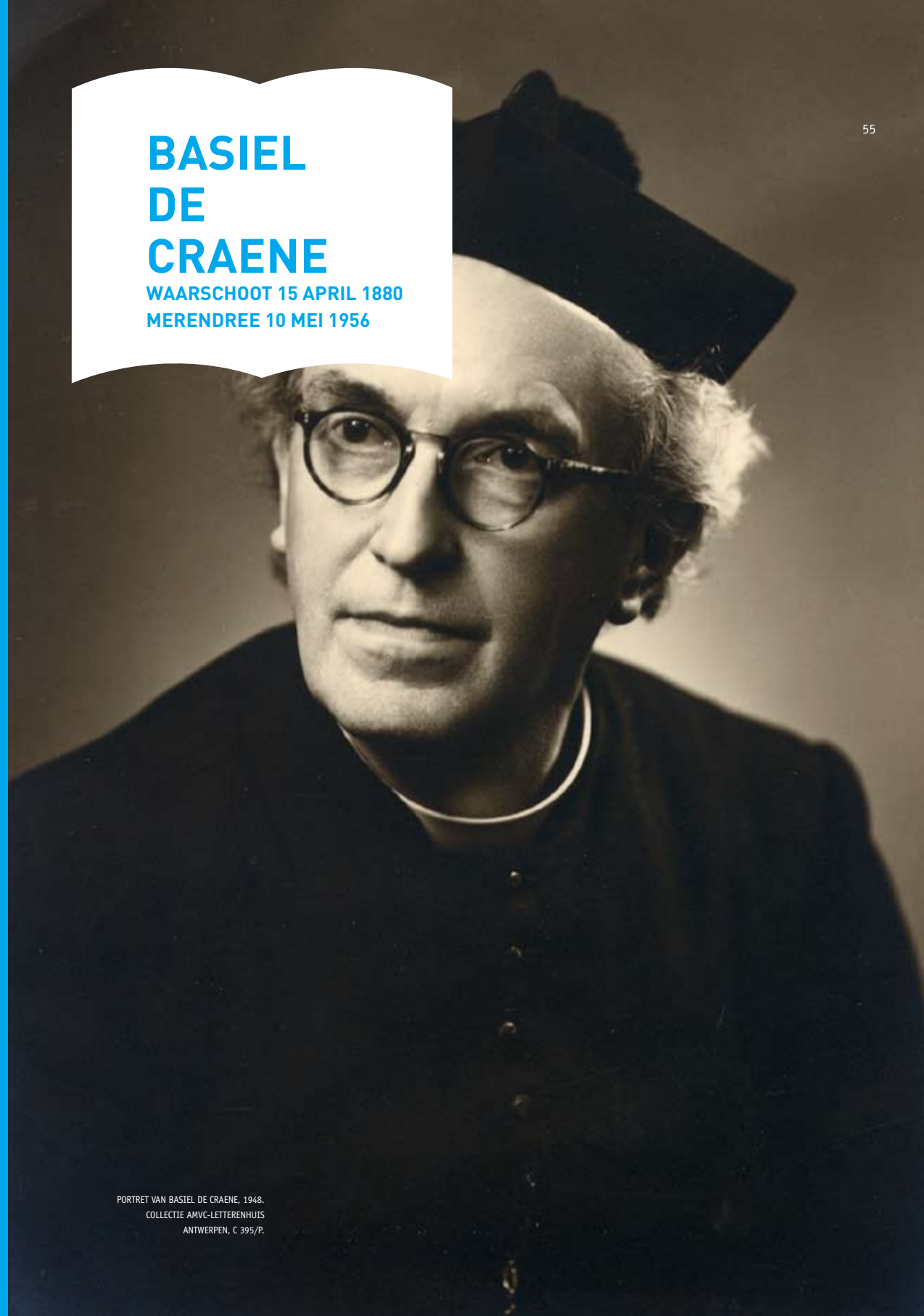
En schoonheid, als de roos alle andre bloemen!

Wat wreede monsters hebben u verscheurd.

— UIT: *DE DOOD VAN KAREL DEN GOEDE* (1889).

BASIEL DE CRAENE

WAARSCHOOT 15 APRIL 1880
MERENDREE 10 MEI 1956

We zeggen en schrijven het jaar 1880 wanneer Basiel Josef Hyacinthe De Craene in Waarschoot zijn eerste happen lucht neemt. Zijn moeder, Maria Daugimont, komt er met de kleine Basiel al snel alleen voor te staan, want amper twee dagen na de blijde geboorte sterft Basiels vader. Maria runt vanaf dan op haar eentje het voor-elk-wat-wils-winkeltje, in het dorp ook bekend als 'toe Daugimonts', in de schaduw van de Waarschootse kerktoren. Of die kerktoren van invloed is geweest weten we niet, maar in 1905 krijgt Basiel De Craene zijn priesterwijding. In die dagen waren de priesters nog dik gezaaid in Vlaanderen en dus moet Basiel maar liefst tien jaar wachten vooraleer hij onderpastoor wordt.

Na enkele jaren komt hij terecht in Kaprijke. Daar ontwikkelde de pastoor met zijn wapperende soutane een ware passie voor cultuur en het geschreven woord. Enthousiast begon hij toneelstukken te schrijven. Voordien had hij al Bijbelfiguren weer levend gemaakt in tal van geëngageerde teksten en preken. Met zijn toneelgroep, gevormd door jonge mensen van zijn parochie, gaf hij voorstellingen in heel Vlaanderen. In die jaren werkte hij mee aan het Eeklose christendemocratische weekblad De Noordster. Poëzie was hem toen nog vreemd. Onze eerwaarde ontdekte de kracht en de schoonheid van de poëzie pas toen hij zijn collega-priester Gery Helderenberg ontmoette. Met een ontbrande passie voor het gedicht in het hart, is hij van dan af niet meer te stoppen. In 1933 - hij is dan al 53 jaar - publiceerde hij zijn eerste gedichtenbundel. Achter het ronde brilletje broeide bij hem van dan af het idee om een jaarlijkse bijeenkomst voor dichters te organiseren. Het kwam er pas van toen hij pastoor in Bachte-Maria-Lerne werd.

Zijn pastorie vlakbij het kasteel van Ooidonk werd vrij snel een ontmoetingsplaats voor kunstenaars van allerlei pluimage. Schilders, dichters, literatoren en toneelspelers, allen waren ze welkom bij pastoor De Craene. Voor de eerste echte poëziedagen is het wachten tot 2 augustus 1937. Dan komen voor de eerste maal dichters samen in het park van het kasteel van Ooidonk. En wanneer De Craene in het najaar van 1938 benoemd werd tot zielenherder van Merendree, nam hij zijn Vlaamse Poëziedagen uiteraard mee. Voor het eerst in 1939, en na de oorlog, vanaf 1945, werd Merendree, onder de grote catalpaboom in de tuin van de pastorie, dé jaarlijkse ontmoetingsplaats voor dichters en poëziefhebbers uit het ganse Nederlandse taalgebied. In een krantenverslag van de 14de Poëziedagen in 1955 lezen we: *'Pastoor De Craene heeft als elke jaar het goed weder aan zijn kant gehad. De handbel heeft opnieuw onder de catalpa geklonken en de dichters, de dichters en schone meiskens waren opnieuw van de partij. Er waren dit jaar meer sigaretten- dan pijpenrokers, hetgeen erop wijst, dat het publiek een merkbare verjongingskuur onderging'*. De poëziedagen waren een groot succes en het dorp leefde toe naar deze jaarlijkse gebeurtenis. Zo ontstond ook de poëzieprijs voor debutanten waaraan de naam van Basiel De Craene verbonden is.

MAQUETTE VAN HET KUNSTWERK
VAN PHILIP VAN ISACKER
TER ERE VAN BASIEL DE CRAENE.
FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

In 2007 zal in Waarschoot een beeld onthuld worden voor Basiel De Craene. Deze creatie van Philip Van Isacker bestaat uit arduinen blokken achter elkaar geplaatst en op het einde een bronzen tafel. De betekenis van dit beeld is dat poëzie het bijeenbrengen is van beschouwingen en van mensen

Anekdote

Pastoor Basiel De Craene zal vooral herinnerd worden als organisator van de Vlaamse poëziedagen, maar voor zijn parochianen was hij een dorpsfiguur. De legendarische preken van de geestelijke met het ranke silhouet en het brilletje met fijne montuur waren erg geliefd. Ook te biecht gaan was een belevenis. Hij kende zijn parochianen als geen ander, sprak hun taal en ging geregeld met hen een pot bier drinken en legde dapper een kaartje mee. Al vroeg ontdekte hij dat het een kunst was om het volk op een aantrekkelijke manier te laten kennis maken met de Bijbelfiguren. Ooit zou hij gezegd hebben: 'Moest Paulus nu geleefd hebben, hij zou gazetschrijver zijn.'

Beknpte bibliografie

Dichtbundels: *Kruisweg Oefening* (1934), *De Wording der dagen* (1941).

Toneel: *Passie-verhaal* (1946), *De snelweg van God* (1956).

Proza: *De Volksmenner* (1932).

Fragment

Het Kanaal

Op de Schipdoncksche vaart,

Afleiding van het Leiewater,

Werd fel gevochten.

Gij namaak der natuur

Gij bastaard-zuster van de Leie

Hoe voelt men onder 't masker

Der gelatenheid, het grijnzen

Van uw werkeloosheid.

Uw oogen tintelen van leedvermaak
 Bij 't flets gedommel van de treffers,
 Die splinters slaan uit booten
 Die vroeger uwen schoot
 doorkliefdien.

De warme oktober-zon
 Die poogt den huiver-dauw
 Van uwe naakte lenden
 Af te weren, verbruikt gij,

In uw wraak, om 't beeld te vatten
 Van den eenzaam-populier,
 Wier stukgeschoten kruin
 D'ellende van het ruiven draagt

En toch... de ruimte is
 Niet uw bezit.
 Te midden in het vlak
 Van uw verlatenheid
 Verrijst, uit 't halfverbrande huis,
 Het beeld der hoop: de zwangere vrouw.

Gij ziet het niet
 Gij wuift de vliegmaschiene toe,
 Dien andren bastaard van't vernuft
 Die duiklend uit de zonnehoogte
 Een grauwe sperwer, over
 De geplunderd' akkers scheert.

Maar die uw nijd verwinnen zal
 Heeft ook van den oever
 uw gebaar gesnapt.
 Hoe ook uw ongenoegen
 om haar naadren
 Het water rimpelen doet,
 gij kunt de vreugde van de zon,
 om haar onverzaadbare schoonheid,
 niet vagen uit uw spiegel.

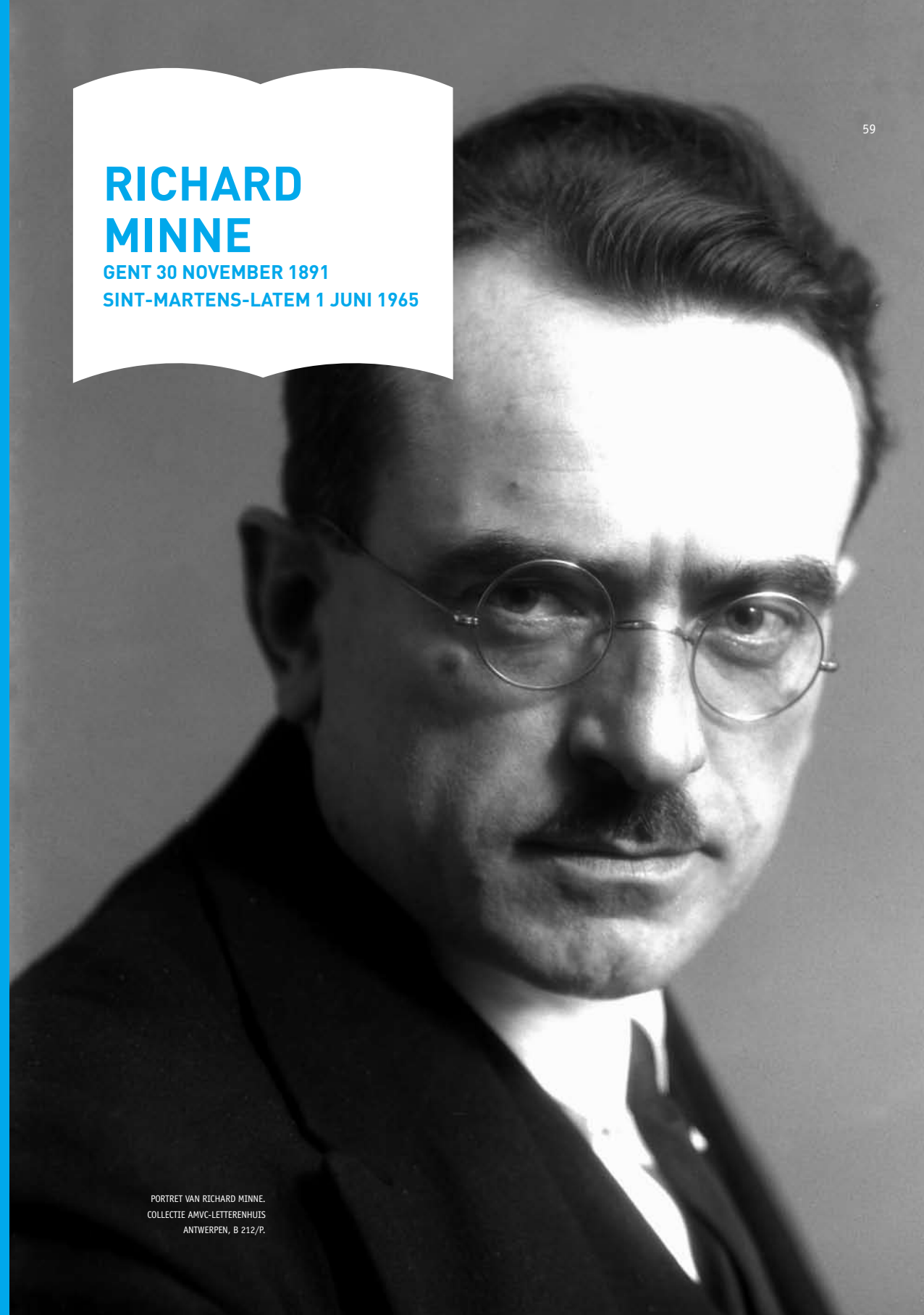
Zij worstelt om 't begin,
 Om 't leven en zijn aanvang;
 U lust alleen het stikken
 Den snik van het vergaan.

Maar die zij baren zal,
 De knapen met sterke vuisten,
 Bewingen eens uw booze koppigheid
 In 't juk van 't nieuw beginnen.

— UIT: DE WORDING DER DAGEN (1941).

RICHARD MINNE

GENT 30 NOVEMBER 1891
 SINT-MARTENS-LATEM 1 JUNI 1965

KERK EN KIOSK VAN WAARSCHOOT.
PRIVÉ-COLLECTIE OLIVIER SCHEIR.

Deze koppige Gentenaar woonde amper vijf jaar in Waarschoot. Toch worden die vijf jaren als een sleutelperiode beschouwd in het literaire oeuvre van schrijver-dichter Richard Minne. Richard Julius Minne werd geboren op 30 november 1891 in Gent. Zijn vader was een Gentenaar en zijn moeder een Eeklose, waardoor hij een groot stuk van zijn jeugd in Eeklo doorbracht. Hij was linkshandig en daarmee is al veel gezegd. Hij had een tegendraads karakter en was socialistisch van gedachtegoed. Nadat hij partijpolitieke teksten had geschreven voor de socialistische beweging, werd hij in 1930 journalist bij de linkse krant Vooruit waar hij onder meer de rubrieken *Geestesleven* en *De brieven van Pierken* schreef. Voordien werkte Minne als ambtenaar op een ministerie in Brussel.

Begin jaren twintig sukkelde Minne met zijn gezondheid en op doktersadvies verliet hij Gent om te gaan wonen in de gezonde buitenlucht. In 1923 kocht het echtpaar Minne daarom een boerderijtje in Waarschoot, in Arisdonk, ver van de bewoonde wereld. Het leven op het platteland was duidelijk een schok voor de stadsmens. *‘Waarschoot is ver. En hier is niets dat den reiziger aantrekt. De hemel is grauw, de wegen zijn grauw en de ziel der menschen is assche. Ge stapt van het boemeltreintje en ge staat vóór vieze huizen: een herberg, ’t huis van een koolmarchand, een renteniersfaçade, en ge gaat verder langs een dorpsstraat die haar best doet en nochtans uw gemoed niet weet op te beuren.’*, schreef hij in 1925 in een brief aan zijn vriend Raymond Herreman. Minne liep dus niet altijd even hoog op met Waarschoot. Maar zijn boerderij bood vooral de rust waarnaar hij zo verlangde. Zo sneerde hij eens naar Felix Timmermans: *‘Elk melkt wat hij kan. Pallieter melkt den dag en ik de koe’*. De koppige Gentenaar wou immers niet onderdoen voor zijn dorpsbewoners en wou bewijzen dat ook hij als stadsmens verstand had van boeren. Hij hield wat kippen, ganzen, zwijnen en één koe: Tobbie.

Toen het boeren hem wat beter verging kon hij met zijn biggen en kippen wekelijks op de markt van Eeklo staan. Maar na vijf jaar zwoegen en ploegen gaf het echtpaar Minne er de brui aan. Ze verkochten hun boerderij in juli 1928 en verhuisden naar het kunstenaarsdorp Sint-Martens-Latem. Zijn verblijf in Waarschoot sloot hij af met de volgende zin: *‘Tobbie is verkocht. Vanavond verlaat ze haar stal. Een hoofdstuk in mijn leven wordt afgesloten.’*

Minnes ogenschijnlijk kort verblijf in Waarschoot betekende toch heel veel voor hem. Hij schreef er onder meer de dichtbundel *In den zoeten Inval* die in 1926 verscheen en ontegensprekelijk tot het beste behoort wat hij ooit geschreven heeft. Hij schreef in Waarschoot ook tal van brieven naar vrienden. Zelf verklaarde hij achteraf waarom hij zo’n prachtige brieven kon schrijven, opgesteld in proza of zelfs in rijm. *‘Dat is gekomen door mijn verblijf te Waarschoot. Ik zat daar afgezonderd en om iets mee te delen, moest ik schrijven.’*

Beknopte bibliografie

Dichtbundels: *In den Zoeten Inval* (1926), *Verzamelde gedichten* (1955).

Proza: *Wolfjizers en schietgeweren* (1942), hiervoor kreeg hij in 1944 de driejaarlijkse prijs voor verhalend proza.

Anekdote

Minne had jarenlang een cursiefje in de krant Vooruit dat *In 20 lijnen* heette en waarin hij iedere dag schreef over ditjes en datjes, meestal met een ludiek invalshoek. Zo schreef hij eens een stukje waarbij de i-toets van zijn schrijfmachine haperde. Die dag tikte hij een stukje zonder de letter ‘i’ te gebruiken. *Zonder negende letter* titelde hij het stukje.

Fragment

Belleken

Belleken heeft de seskes gekregen.

Belleken, sieraad van ’t hof, is dood.

Mijn vrouw en ik hebben plots gezwogen

En vier oogen waren rood.

BIBLIOGRAFIE

ANBEEK, T., GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSE LITERATUUR TUSSEN 1885 EN 1985. *Amsterdam, 1990.*

COOPMAN, Th. & SCHARPÉ L., GESCHIEDENIS DER VLAAMSCHE LETTERKUNDE. *Antwerpen, 1910.*

COUTTENIER, P., LITERATUUR EN VLAAMSE BEWEGING TOT 1914, in: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*. Tielt, 1998, pp. 1939-1950.

COUTTENIER, P., NATIONALE BEELDEN IN DE VLAAMSE LITERATUUR VAN DE NEGENTIENDE EEUW, in: *DEPREZ, K & VOS L. (red.), Nationalisme in België.*

Identiteiten in beweging 1780-2000. Antwerpen-Baam, 1999, pp. 60-69.

COUTTENIER, P., NATURALISME À LA CARTE: CYRIEL BUYSSE, in: *Verhalen voor Vlaanderen: aspecten van het fictionele proza tot aan de tweede wereldoorlog.* (Red. K. Wauters). Kapellen, 1997, pp. 139-152.

COUTTENIER, P., VAN NEDERLANDSE NAAR VLAAMSE POËZIE. DE TERECHTWIJZING VAN LEDEGANCK IN 1840, in: *Nederlandse Letterkunde 4 (1999), 2 (mei), Themanummer Noord-Zuid, pp. 178-190.*

DAANE, M., DE VRIJHEID NOG VEROVEREN, RICHARD MINNE 1891-1965. *Antwerpen-Amsterdam, 2001.*

DEBBAUT, R., HET NATURALISME IN DE NEDERLANDSE LETTEREN. *Leuven-Amersfoort, 1989.*

DE BOCK E., *Verkenningen in de eerste helft van de negentiende eeuw. Antwerpen, 1965.*

DE HAES, J., RICHARD MINNE. *Brussel, 1956.*

DEPREZ, A., JAN FRANS WILLEMS. *Brussel, 1993.*

DEPREZ, A. & GOBBERS, W. (red.), VLAAMSE LITERATUUR VAN DE NEGENTIENDE EEUW. *Utrecht, 1990.*

DEPREZ, A., GOBBERS, W. & WAUTERS, K., HOOFDSTUKKEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE VLAAMSE LETTERKUNDE IN DE NEGENTIENDE EEUW. 3 dln. *Gent, 1999-2003.*

DE SMEDT, M., DE LITERAIR-HISTORISCHE ACTIVITEIT VAN JAN FRANS WILLEMS (1793-1846) EN FERDINAND AUGUSTIJN SNELLAERT (1809-1872). *Gent, 1984.*

ELAUT, L., KAREL-LODEWIJK LEDEGANCK EN DOKTER JOZEF GUISLAIN, in: *Appeltjes van het Meetjesland, 7 (1955-1956)*, pp. 5-11.

FRANÇOIS, L., VAN VURIGE EN KOELE MINNAARS. HET ORANGISME IN BELGIË IN DE NEGENTIENDE EEUW, in: *De Negentiende Eeuw 23 (1999), 1, 37-45.*

GAUS, H., LITERATUUR EN KUNST, 1844-1895, in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden, dl. 12. Haarlem, 1977.*

GAUS, H., PERS, KERK EN GESCHREVEN FICTIE. GROEI-PROBLEMEN EN CONFLICTEN IN EEN DEMOCRATISERINGS-PROCES (GENT 1836-1860). *Brugge, 1975.*

GOBBERS, W., VOLKS-BESCHAVING! NATIONALITEIT! KRACHTLIJNEN VAN EEN GESCHIEDENIS VAN DE 19DE-EEUWSE VLAAMSE LETTEREN, in: *Ons Erfdeel 25(1982), 5, pp. 718-728.*

HANOT, M., LITERAIRE THEORIEËN EN KRITIEK IN GENTSE TIJDSCHRIFTEN TIJDENS DE PERIODE VAN 1830 TOT 1850, in: *Wetenschappelijke Tijdingen 15 (1955)*, pp. 277-289.

HEYMANS, F., HET GOUD VAN DE VLAAMSE LETTEREN. 170 JAAR PRIJZEN VOOR NEDERLANDSE LITERATUUR IN BELGIË (1830-2000). *Gent, 2001.*

HUYGHEBAERT, J., DICHTWEDSTRIJDEN IN VLAANDEREN IN DE NEGENTIENDE EEUW, in: *Jaarboek van de Koninklijke Soeveriene Hoofdkamer van Retorica “De Fontaine” te Gent, 31 (1980-1981), pp. 57-86 en 33 (1982-1983), pp. 263-291.*

KLINKENBERG, J.-M., DE FRANSE LITERATUUR IN VLAANDEREN, in: *RUITTEN, M. & WEISGERBER, J. (red.), Van Arm Vlaanderen tot De voorstad groeit. Antwerpen, 1988, pp. 517-529.*

KNUELDER, G., HANDBOEK TOT DE GESCHIEDENIS DER NEDERLANDSE LETTERKUNDE. dl. 3 en 4. 's Hertogenbosch, 1977 en 1979.

LEERSSEN, J., NATIONAAL DENKEN IN EUROPA. EEN CULTUURHISTORISCHE SCHETS. *Amsterdam, 1999.*

LISSENS, R.F., DE VLAAMSE LETTERKUNDE VAN 1870 TOT HEDEN. *Brussel-Amsterdam, 1967 (1953).*

MINNE, R., CYRIEL BUYSSE. *Brussel, 1959.*

MUSSCHE, O., HYPOLIET VAN PEENE EN HET ONTSTAAN VAN DE VLAAMSE LEEUW, in: *Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland, 16 (2002), pp. 192-199.*

NÖRTEMANN, G.H., IMAGINATION. NATIONALE MYTHOLOGIE EN LITERARISCHE SELBSTSTILISIERUNG IN BELGIËN IM 19. JAHRHUNDERT.

HENRI CONSCIENCE UND DIE SCHLACHT DER GOLDENEN SPOREN, in: *Historische Anthropologie. Kultur, Gesellschaft, Alltag, 9 (2001), 1, pp. 27-53.*

REDANT, G., CONSTANT DUVILLERS, ALIAS MEESTER LIEVEN (1803-1885), EEN VLAAMSE VOORVECHTER ALS DORPSPASTOOR IN WOUBRECHTEGEM, in: *De Hellebaard – tijdschrift van de Heemkundige Kring Herzele, 1, 3, pp. 28-29.*

ROGGHÉ, P., REDERIJKERS TE EEKLO, in: *Appeltjes van het Meetjesland, 23 (1972), pp. 143-200.*

RUTTEN, M., & WEISGERBER, J., (red.) VAN ARM VLAANDEREN TOT DE VOORSTAD GROEIT. DE OPBLOEI VAN DE VLAAMSE LITERATUUR VAN TEIRLINCK-STIJNS TOT L.P. BOON (1888-1946). *Antwerpen, 1988.*

SIMONS, L., GESCHIEDENIS VAN DE UITGEVERIJ IN VLAANDEREN 1830-1980. I. DE NEGENTIENDE EEUW. *Tielt, 1984.*

STEEGHERS, W., PRIESTER-DICHTER BASIEL JOSEF HYACINTHE DE CRAENE, in: *Appeltjes van het Meetjesland, 23 (1979).*

STYNEN, L., ROSALIE EN VIRGINIE: LEVEN EN WERK VAN DE GEZUSTERS LOVELING. *Tielt, 1997.*

TIMPERMAN, M., LEONARD-FRANS DAVID: DICHTER - ONDERWIJZER: HARELBEKE 1818 - AALTER 1883, in: *Appeltjes van het Meetjesland, 19 (1968), pp. 215-226.*

VALCKE, L., TWEE STILLE EN RIJKE, ADELIJKE GENTSE FLAMINGANTEN. PHILIPPE BLOMMAERT EN JULES DE SAINT-GENOIS, in: *ART, J. en FRANÇOIS, L. (red.), Docendo discimus. Liber amicorum Romain Van Eenoo. 1. Gent, 1999, pp. 615-627.*

VAN BORK, J., VERKUIJSSE, P., DE NEDERLANDSE EN VLAAMSE AUTEURS: VAN MIDDELEEUWEN TOT HEDEN MET INBEGRIJ VAN DE FRIESE AUTEURS. *De Haan, 1985.*

VAN CAMPENHOUT, F., HECTOR PLANQUAERT, DAENSISTISCH POLITICUS, JOURNALIST EN LETTERKUNDIGE. *Antwerpen, 1986.*

VAN DE MOORTELE, R., FIRMIN VAN HECKE. *Gent, 1980.*

VAN DE WOESTIJNE, P., NOTTEBOOM, H., EEN DICHTER BIJ ONS: KAREL LODEWIJK LEDEGANCK, 1805-1847. *Eeklo, 1997.*

VAN DE WOESTIJNE, P., 150 JAAR VAN EEKLOONAER TOT EEKLOONAAR. *Eeklo, 1999.*

VAN DE WOESTIJNE, P., MEETJESLAND? WHAT'S IN A NAME? *Eeklo, 2005.*

VAN DE WOESTIJNE, P., RICHARD MINNE, EEN MEETJESLANDS SCHRIJVER? in: *Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland 20 (2006), pp. 49-69.*

VAN DEN BRANDEN, F. en FREDERIKS, J., BIOGRAPHISCH WOORDENBOEK DER NOORD- EN ZUIDNEDERLANDSCHE LETTERKUNDE (1888-1891). *Gent, 2003.*

VAN HECKE, F., D'EXSTEYL, R., E.A., DE DUIMPJESUITGAVE VAN VICTOR DELILLE. *Gent, 1980.*

VLASSELAERS, J., LITERAIR BEWUSTZIJN IN VLAANDEREN 1840-1893. *Leuven, 1985.*

150 AMBASADEURS VAN HET MEETJESLAND. EEKLO, 1998.

www.literair.gent.be

www.dbnL.org (Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren)

BEELDVERANTWOORDING

P.04: BOEKEN. FOTO DOOR LUC DE CONINCK.

P.06: BEELD VAN PHILIP AGUIRRE Y OTEGUI TER ERE VAN HIPPOLIET VAN PEENE IN KAPRIJKE. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.08: BIBLIOTHEEK MALDEGEM. FOTO DOOR LUC DE CONINCK.

P.11: TITELPAGINA VAN REINAERT DE VOS DOOR JAN FRANS WILLEMS. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.12: PAGINA UIT OUDE VLAAMSCHE LIEDEREN UITGEGEVEN DOOR JAN FRANS WILLEMS. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN.

P.13: GEBOORTEHUIS VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK IN DE KONING ALBERTSTRAAT IN EEKLO. OP DE GLAZEN VOORDEUR STAAT EEN FRAGMENT UIT DE DRIE ZUSTERSTEDEN. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.15: GRAF VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK OP CAMPO SANTO. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.19: STADHUIS EEKLO, 1929. PRIVÉ-COLLECTIE OLIVIER SCHEIR.

P.20: PORTRET VAN JAN FRANS WILLEMS (GRAVURE NA EEN SCHILDERIJ DOOR FELIX DEVIGNE). COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, W706/P.

P.22: FRAGMENT UIT AEN DE BELGEN VAN JAN FRANS WILLEMS (1818). COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN.

P.23: PORTRET VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, L3045.

P.24: STANDBEELD VAN JULES LAGAE TER ERE VAN LEDEGANCK IN EEKLO. PRIVÉ-COLLECTIE OLIVIER SCHEIR.

P.25: HULDE AAN K.L. LEDEGANCK BIJ DE PLECHTIGE ONTHULLING VAN ZIJN STANDBEELD IN EEKLO IN 1897. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.25: STANDBEELD VAN JULES LAGAE TER ERE VAN KAREL LODEWIJK LEDEGANCK. FOTO ANNO 2007 DOOR STEVEN DE BAERE.

P.27: PORTRET VAN PIETER ECREVISSE. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, E127.

P.29: TITELPAGINA VAN DE EEKLOONAER, 1849. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.30: DOODSPRENTJE VAN CONSTANT DUVILLERS. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.30: PORTRET VAN CONSTANT DUVILLERS. IN: REDANT, G., CONSTANT DUVILLERS, ALIAS MEESTER LIEVEN (1803-1885), IN: DE HELLEBAARD – TIJDSCHRIF T VAN DE HEEMKUNDIGE KRING HERZELE, I, 3, PP. 28-29.

P.31: KERK VAN MIDDELBURG EN GESCHRIFTEN VAN CONSTANT DUVILLERS. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.32 DOODSPRENTJE VAN CONSTANT DUVILLERS. COLLECTIE DE EEKLOONAAR

P.34: PORTRET VAN JOANNA DESIDERIA COURTMANS-BERCHMANS. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, C 384.

P.35: COURTMANSLAAN IN MALDEGEM. PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

P.35: STANDBEELD VAN FRANS TINEL TER ERE VAN MEVROUW COURTMANS-BERCHMANS. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.36: DOODSPRENTJE MEVROUW COURTMANS. PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

P.37: PORTRET VAN HIPPOLIET VAN PEENE. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.38: TEKSTFRAGMENT VAN DE VLAAMSE LEEUW DOOR HIPPOLIET VAN PEENE. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.38: FRAGMENT VAN DE VLAAMSE LEEUW OP NOTEN DOOR KAREL MIRY. COLLECTIE DE EEKLOONAAR.

P.38: GEMEENTEHUIS EN PLEIN IN KAPRIJKE. PRIVÉ-COLLECTIE FRANK GEYSSENS.

P.39: BEELD VAN PHILIP AGUIRRE Y OTEGUI TER ERE VAN HIPPOLIET VAN PEENE IN KAPRIJKE. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.40: PANORAMA VAN AALTER. PRIVÉ-COLLECTIE.

P.43: PORTRET VAN DE GEZUSTERS ROSALIE EN VIRGINIE LOVELING EN PAULINE (DE MOEDER VAN CYRIEL BUYSSE). COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, B 212/P.

P.46: PORTRET VAN CYRIEL BUYSSE. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, B995.

P.49: PORTRET VAN VICTOR DE LILLE. PRIVÉ-COLLECTIE PIET QUATAERT.

P.50: TITELPAGINA VAN DE DUIMPJESALMANAK UIT 1913. PRIVÉ-COLLECTIE.

P.50: TITELPAGINA DUIMPJESBLAD, 12 NOVEMBER 1898. PRIVÉ-COLLECTIE GUSTAAF DE ROO.

P.50: TITELPAGINA VAN 'T GETROUWE MALDEGHEM. PRIVÉ-COLLECTIE.

P.51: BEELD VAN MAEN FLORIN TER ERE VAN VICTOR DE LILLE IN MALDEGEM. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.51: OUDE DRUKKERIJ VAN DE LILLE MET HET KASTEELTJE IN MALDEGEM. PRIVÉ-COLLECTIE.

P.52: PORTRET VAN HECTOR PLANQUAERT. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, P 549.

P.55: PORTRET VAN BASIEL DE CRAENE, 1948. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, C 395/P.

P.57: MAQUETTE VAN HET KUNSTWERK DOOR PHILIP VAN ISACKER TER ERE VAN BASIEL DE CRAENE. FOTO DOOR STEVEN DE BAERE.

P.59: PORTRET VAN RICHARD MINNE. COLLECTIE AMVC-LETTERENHUIS ANTWERPEN, B 212/P.

P.60: KERK EN KIOSK VAN WAARSCHOOT. PRIVÉ-COLLECTIE OLIVIER SCHEIR.

COLOFON

ERFGOED LEEFT MEETJESLAND SCHRIJFT

De reeks Erfgoed Leeft is een initiatief van Erfgoedcel Meetjesland.

Deze publicatie verschijnt naar aanleiding van de uitbouw van de Meetjeslandse kunst-en poëzieroute over taalminnaars door COMEET.

UITGAVE

COMEET/ Erfgoedcel Meetjesland

Oostveldstraat 1 9900 Eeklo

Postadres: Van Hoorebekeplein 1 b 4 9900 Eeklo

erfgoedcel@comeet.be

T en F: 09 373 75 96

www.erfgoedcelmeetjesland.be

v.u. Frank Sierens

TEKST Prof. Dr. Piet Couttenier, Olivier Scheir

EINDREDACTIE Sandrine DeWilde en Sylvia Matthys (Erfgoedcel Meetjesland), Paul Van de Woestijne

FOTO'S Steven De Baere, Luc De Coninck

VERZAMELING BEELD Frank Geysens (COMEET), De Eecloonaar

MET MEDEWERKING VAN De Eecloonaar, Gustaaf De Roo, Frank Geysens, Isabel Ginneberge (Cultuurdienst Maldegem), Hugo Notteboom, Walter Notteboom, Piet Quataert (Regionaal Landschap Meetjesland vzw), Paul Van de Woestijne

VORMGEVING Quatre Mains (Maldegem-Donk)

DRUK Sint-Joris (Merendree)

WETTELIJK DEPOT 2007/11.065/1

Erfgoedcel Meetjesland wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap en COMEET door middel van een erfgoedconvenant.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotografie, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

